

Félagsvísar

Efnisyfirlit

Kafli 1. Inngangur	2
Kafli 2. Lýðfræði og virkni	3
Tafla 1. Lýðfræði og uppruni	4
Tafla 2. Leikskólabörn	5
Tafla 3. Skólasókn á framhaldsskólastigi	5
Tafla 4. Hlutfallsleg skipting nemenda á framhaldsskólastigi eftir tegund náms	5
Tafla 5. Tvítugir stúdentar, % af mannfjölda á sama aldri	5
Tafla 6. Brautskráning á framhaldsskólastigi eftir tegund prófs, kyni og aldri	6
Tafla 7. Skólasókn á háskólastigi eftir kyni og aldri	7
Tafla 8. Nemendur á háskólastigi eftir námssviðum	7
Tafla 9. Brautskráning á háskólastigi eftir kyni, aldri og námssviðum	8
Tafla 10. Atvinnuþátttaka og vinnutími	9
Tafla 11. Karlar og konur á vinnumarkaði eftir menntunarstigi	9
Tafla 12. Atvinnuleitendur	10
Tafla 13. Atvinnuleysisbætur og vinnumarkaðsúrræði	11
Tafla 14. Fólk utan vinnumarkaðar	12
Tafla 15. Útgjöld til menntamála eftir skólastigi, % af VLF	12
Kafli 3. Lífskjör og velferð	13
Tafla 16. Tekjudreifing og lágtekjumörk	14
Tafla 17. Skortur á efnislegum gæðum	15
Tafla 18. Börn (0-17 ára) á heimilum undir lágtekjumörkum og sem skortir efnisleg gæði	16
Tafla 19. Ráðstöfunartekjur lífeyrisþega eftir kyni og tegund lífeyris	17
Tafla 20. Mat á fjárhagsvanda eftir heimilisgerð	18
Tafla 21. Staða á húsnæðismarkaði og húsnæðiskostnaður	19
Tafla 22. Skuldir heimilanna	20
Tafla 23. Einstaklingar í alvarlegum vanskilum að meðaltali í hverjum mánuði	20
Tafla 24. Fjöldi gjaldþrotáurður á búum einstaklinga eftir kyni	21
Tafla 25. Mat 14-15 ára barna á fjárhag foreldra sinna	21
Tafla 26. Heimili sem fá fjárhagsaðstoð frá sveitarfélagi	22
Tafla 27. Lífeyrisþegar	23
Tafla 28. Börn (0-15 ára) með umönnunarmat	24
Tafla 29. Útgjöld til félagsverndar	25
Kafli 4. Heilsa	26
Tafla 30. Mat fólks á eigin heilsu	27
Tafla 31. Lyfjanotkun	28
Tafla 32. Börn og heilsa	29
Tafla 33. Lífsvenjur og heilsa	30
Tafla 34. Einstaklingar sem neita sér um heilbrigðisþjónustu	30
Tafla 35. Útgjöld til heilbrigðismála	31
Kafli 5. Samheldni	32
Tafla 36. Ánægja og væntingar	33
Tafla 37. Traust til stjórn mála	34
Tafla 38. Lífsvenjur barna	35
Tafla 39. Öryggi, afbrot og löggæsla	36

Kafli 1. Inngangur

Í mars 2009 samþykkti ríkisstjórnin tillögu Velferðarvaktarinnar um að fengnir yrðu sérfræðingar til að vinna að gerð félagsvísa. Í framhaldinu voru stofnaðir vinnu- og rýnihópar um félagsvísa, en fulltrúi Efnahags- og viðskiptaráðuneytis í stjórn Velferðarvaktarinnar veitti verkefninu forystu og fulltrúi frá velferðarráðuneytinu starfaði með honum. Á þriðja tug sérfræðinga frá Háskóla Íslands, Rannsóknnum og greiningu, Tryggingastofnun ríkisins, Barnaverndarstofu, Ríkislögreglustjóra, Hagstofu Íslands, velferðarráðuneyti, efnahags- og viðskiptaráðuneyti, mennta- og menningarmálaráðuneyti, Velferðarsviði Reykjavíkurborgar, Félagsvísindastofnun, Ríkisskattstjóra, Alþýðusambandi Íslands, umboðsmanni skuldara, embætti landlæknis, Vinnumálastofnun og Þjóðskrá Íslands tóku þátt í vinnu við gerð félagsvísa.

Megintilgangur félagsvísa er að birta á einum stað safn tölulegra upplýsinga til að auðvelda stjórnvöldum og almenningi að fylgjast með þróun og breytingum í samfélaginu. Með vísunum er lögð áhersla á að birta tölur um tiltekna hópa þegar það á við og þegar því er við komið. Má þar nefna áhrif opinberra aðgerða og þjóðfélagsbreytinga á kyn, aldur, ólíka þjóðfélagshópa og þá sem standa höllum fæti. Við upphaf vinnunnar um félagsvísa var ákveðið að styðjast við skýrsluna „Society at a Glance” sem gefin er út árlega af Efnahags- og framfarastofnuninni OECD. Þá var ákveðið að ganga út frá því að félagsvísar greini velferð, efnahags- og félagslega þætti og heilsufar íbúa í landinu í ljósi þjóðfélagsaðstæðna og fyrirkomulags þjónustu. Vinnan við félagsvísana fór fram í fimm undirhópum sem fjallaði hver um sig um eftirfarandi: Afkomu, félags- og menntamál, fjármál heimilanna, heilbrigði, lýðfræði og vinnumarkað.

Framsetning félagsvísanna er með öðru sniði en áður hefur verið. Í fyrri útgáfum voru flestar tölur settar fram myndrænt. Nú eru allar tölur birtar í töflum. Þá hefur tengdum vísunum verið raðað saman í töflur. Jafnframt var kaflaskiptingin endurskoðuð. Þessar breytingar einfalda framsetningu gagnanna og veita notendum meiri upplýsingar en áður.

Vísarnir eiga að einfalda aðgengi almennings, stjórnvalda, hagsmunaaðila og rannsakenda að skilgreindum upplýsingum sem varpa ljósi á þjóðfélagstand. Vísarnir eiga jafnframt að styðja við stefnumótun stjórnvalda. Þegar best lætur eiga félagsvísar að geta dregið upp heildarmynd af ástandi þar sem velferð, heilbrigði, vellíðan og þarfir íbúanna eru í brennidepli, en fyrst og fremst eru félagsvísar tæki sem eiga að greina hópa í vanda og þar sem samfélagslegar aðgerðir og þjónusta skila ekki tilætluðum árangri. Félagsvísarnir skiptast upp í fjóra efnislega kafla:

- a) Kafli 2. Lýðfræði og virkni: Í kaflanum eru vísar um samsetningu þjóðarinnar, menntun og atvinnuþátttöku.
- b) Kafli 3. Lífskjör og velferð: Í þessum kafla er að finna vísa um tekjur, eignir, skuldir og húsnæðisstöðu heimila eftir fjölskyldugerð, kyni og aldri þegar það á við. Þá eru einnig vísar yfir ýmsa velferðarþjónustu.
- c) Kafli 4. Heilsa: Í kaflanum eru vísar um heilsu barna, heilsugæslu, lyfjanotkun, áhættuþætti, og útgjöld. Heilsuvísar gefa mynd af heilsufari þjóðar í ljósi félagslegra og efnahagslegra aðstæðna og lífsstíls fólks.
- d) Kafli 5. Samheldni: Í kaflanum eru að finna vísa um viðhorf fólks í samfélaginu, þátttöku barna í íþróttum- og tómstundum, samveru þeirra með foreldrum, áhættuhegðun, afbrot og útgjöld. Vísar um samheldni eiga að mæla viðhorf og traust í samfélaginu og félagslega þátttöku og áhættuhegðun barna og unglinga.

Kafli 2. Lýðfræði og virkni

Tafla 1. Lýðfræði og uppruni

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mannfjöldi	290.570	293.577	299.891	307.672	315.459	319.368	317.630	318.452	319.575	321.857	325.671
Breyting á mannfjölda á milli ára (%)	0,7	1,0	2,2	2,6	2,5	1,2	-0,5	0,3	0,4	0,7	1,2
Fólksfjölgunarhlutfall, nettó	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
Framfærsluhlutfall	71,2	70,6	69,3	67,6	66,6	66,6	67,8	68,1	68,4	68,6	68,4

Ólifud meðalævi við fæðingu í árum:

Karlar	79,2	79,2	79,4	79,4	79,6	79,7	79,7	80,1	80,8	80,8
Konur	82,7	83,1	83	82,9	83	83,3	83,7	83,8	83,9	83,7

Uppruni

Innflytjandi hlutfall %	12061	13033	16689	22109	27240	28644	26171	25693	25442	25926	27447
	4,2	4,4	5,6	7,2	8,6	9,0	8,2	8,1	8	8,1	8,4
Önnur kynslóð innflytjenda hlutfall %	845	960	1117	1293	1560	1898	2254	2590	2884	3204	3532
	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	1	1,1
Fædd(ur) á Íslandi (annað foreldri erlent) hlutfall %	7657	7959	8384	8778	9271	9699	10045	10389	10693	11073	11501
	2,6	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0	3,2	3,3	3,3	3,4	3,5
Fædd(ur) erlendis (annað foreldri erlent) hlutfall %	2871	2934	3110	3252	3395	3550	3553	3560	3672	3820	3980
	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2

Heimild: Hagstofa Íslands

Mannfjöldi miðar við 1. janúar ár hvert.

Fólksfjölgunarhlutfall, nettó: Brúttó fólksfjölgunarhlutfall að því viðbættu að einnig er gert ráð fyrir að dánarlíkur í hverjum aldursárgangi kvenna á barnsburðaraldri haldist óbreyttar.

Framfærsluhlutfall: Með framfærsluhlutfalli er átt við hlutfall aldurshópa sem ekki eru á vinnualdri (hér 0-19 ára og 65 ára og eldri) af þeim sem teljast á vinnualdri (hér 20-64 ára).

Ólifud meðalævi við fæðingu: Sýnir hve mörg æviár einstaklingur, karl eða kona, á að meðaltali ólifud miðað við að hann/hún er á lífi við upphaf tiltekins aldurskeiðs. Algengt er að reikna ólifaða meðalævi við: fæðingu, 1 árs, 15 ára, 50 ára, 65 ára og 80 ára.

Innflytjendur: Með innflytjendum er átt við einstaklinga sem fæddir eru erlendis og foreldrar þeirra eru báðir fæddir erlendis og hafa erlendan bakgrunn. Báðir afar og báðar ömmur eru líka fædd erlendis.

Önnur kynslóð innflytjenda: Önnur kynslóð innflytjenda eru einstaklingar sem fæddir eru hér á landi en eiga foreldra sem báðir eru fæddir erlendis auk þess sem afar og ömmur einstaklinganna eru fæddir erlendis.

Fædd/ur á Íslandi: annað foreldri erlent: Einstaklingar sem eru fæddir erlendis og eitt foreldri sem fætt er erlendis. Að minnsta kosti einn afi eða ein amma er líka fædd erlendis. Hér flokkast þó einnig einstaklingar þar sem báðir foreldrar eru fæddir erlendis svo fremi sem að minnsta kosti einn afi eða amma eru fædd á Íslandi.

Fædd/ur erlendis: annað foreldri erlent: Einstaklingar og annað foreldrið eru fædd á Íslandi. Að minnsta kosti einn afi eða ein amma eru fædd erlendis. Hér flokkast þó einnig einstaklingar þar sem báðir foreldrar eru fæddir erlendis svo fremi sem að minnsta kosti einn afi eða amma eru fædd á Íslandi.

Tafla 2. Leikskólabörn

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Börn í leikskólum (% af mannfjölda á sama aldri)														
0-5 ára	56,5	60,3	63,5	66,1	66,5	67,0	67,8	68,6	69,7	68,9	68,6	68,6	70,3	70,4
<=2 ára	22,0	28,6	35,6	37,5	39,3	40,3	42,2	41,7	44,2	43,6	43,3	41,5	42,7	42,0
3-5 ára	89,8	91,8	90,9	94,6	93,0	93,5	93,9	97,1	96,7	96,0	96,0	98,1	98,9	98,4
Börn sem dveljast á leikskóla 9 klst. á dag (% af mannfjölda á sama aldri)														
0-5 ára	13,5	16,2	18,4	21,0	22,1	22,2	23,9	25,2	26,8	25,0	20,6	21,0	20,6	21,9
<=2 ára	4,2	5,9	8,9	11,0	11,8	11,8	13,2	13,2	15,1	13,3	11,5	11,2	11,3	11,7
3-5 ára	22,4	26,3	27,6	30,8	32,0	32,6	34,8	37,9	39,1	37,4	30,6	31,7	30,3	31,9

Heimild: Hagstofa Íslands

Leikskóli: Litið er á leikskóla sem sjálfstæða einingu sem hefur einn leikskólastjóra. Leikskóli getur verið í fleiri en einu húsi og á fleiri en einum stað, yfirleitt þó í einu sveitarfélagi. Eitt sveitarfélag eða fleiri geta séð um rekstur á einum og sama leikskólanum. Í nokkrum sveitarfélögum á sér stað samrekstur leikskóla og grunnskóla og í öðrum leikskóla, grunnskóla og tónlistarskóla.

Leikskólabörn: Hagstofa Íslands óskar eftir skýrslum frá leikskólum í janúar ár hvert og miðast upplýsingagjöf við fjölda barna þann 1. desember ár hvert.

Tafla 3. Skólasókn á framhaldsskólastigi, % af mannfjölda á sama aldri

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
16–17 ára	80,8	81,2	84,0	90,6	96,2	92,3	90,4	88,2	88,2	94,0	89,6	89,1	91,4
Karlur	77,7	79,1	81,8	92,2	95,1	88,8	87,9	87,6	88,0	91,7	88,1	89,3	90,8
Konur	84,1	83,4	86,2	88,9	97,4	96,1	93,0	88,8	88,3	96,4	91,3	88,9	92,1
18–20 ára	54,7	55,9	58,4	57,9	58,3	59,9	63,4	63,7	62,7	61,7	62,2	63,6	61,2
Karlur	53,6	53,6	56,1	55,6	57,4	58,7	61,4	61,3	59,7	60,3	62,5	62,7	60,4
Konur	55,9	58,2	60,7	60,3	59,1	61,1	65,6	66,3	65,9	63,1	62,0	64,5	61,9
21–24 ára	15,2	16,9	17,7	18,2	17,9	17,4	17,0	16,4	16,2	17,2	16,4	18,9	17,1
Karlur	16,3	18,0	19,5	19,7	19,2	18,5	17,1	16,4	16,7	17,5	17,4	20,1	17,9
Konur	14,2	15,8	16,0	16,6	16,6	16,3	16,8	16,5	15,6	16,9	15,5	17,7	16,4
25 ára og eldri	1,9	2,0	2,0	2,2	2,3	2,5	2,7	2,7	2,6	2,5	2,1	2,4	2,4
Karlur	1,6	1,6	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	2,1	1,9	2,0	1,8	2,0	2,1
Konur	2,2	2,4	2,5	2,6	2,8	3,1	3,5	3,4	3,3	3,0	2,5	2,7	2,6

Heimild: Hagstofa Íslands

Tafla 4. Hlutfallsleg skipting nemenda á framhaldsskólastigi eftir tegund náms, sundurgreint eftir kyni

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Karlur													
Almennt bóknám	54,1	53,1	55,3	54,5	56,5	56,3	60,1	60,2	60,6	60,6	60,9	61,2	61,8
Verk- og starfsnám	45,9	46,9	44,7	45,5	43,5	43,7	39,9	39,8	39,4	39,4	39,1	38,8	38,2
Konur													
Almennt bóknám	73,2	70,2	73,9	68,1	69,6	69,7	71,5	71,1	71,1	70,6	70,4	71,6	72,2
Verk- og starfsnám	26,8	29,8	26,1	31,9	30,4	30,3	28,5	28,9	28,9	29,4	29,6	28,4	27,8

Heimild: Hagstofa Íslands

Tafla 5. Tvítugir stúdentar, % af mannfjölda á sama aldri

	2003–2004	2004–2005	2005–2006	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	2010–2011	2011–2012
Alls	60,3	60,5	61,0	59,4	57,9	63,6	63,6	69,2	74,1
Karlur	44,4	49,2	49,1	43,5	45,3	51,7	52,3	57,4	59,0
Konur	76,7	71,4	73,2	77,2	71,2	75,8	75,3	81,8	90,1

Heimild: Hagstofa Íslands

Tafla 6. Brautskráning á framhaldsskólastigi eftir tegund prófs, kyni og aldri

	2005–2006	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	2010–2011	2011–2012
Stúdentspróf	2.468	2.577	2.824	3.038	3.186	3.261	3.601
21 árs og yngri	1.797	1.849	2.099	2.186	2.331	2.355	2.566
Karlur	719	694	858	885	931	966	1032
Konur	1.078	1.155	1.241	1.301	1.400	1.389	1.534
22-29 ára	525	543	503	594	631	647	736
Karlur	251	251	225	272	318	337	347
Konur	274	292	278	322	313	310	389
30 ára og eldri	146	185	222	258	224	259	299
Karlur	35	49	56	86	81	90	93
Konur	111	136	166	172	143	169	206
Önnur próf	2.824	3.006	3.306	3.333	3.307	2942	3145
21 árs og yngri	907	1.033	1.172	1.188	1.263	1021	1140
Karlur	520	577	702	679	697	532	618
Konur	387	456	470	509	566	489	522
22-29 ára	1.138	1.177	1.219	1.236	1.195	1091	1146
Karlur	714	761	767	837	715	626	655
Konur	424	416	452	399	480	465	491
30 ára og eldri	779	796	915	909	849	830	859
Karlur	380	329	394	425	415	435	394
Konur	399	467	521	484	434	395	465

Heimild: Hagstofa Íslands

Skóli á framhaldsskólastigi: Litið er á skóla sem sjálfstæða einingu þar sem nám fer fram. Skóli þarf ekki að vera bundinn húsnæði eða stað. Skóli getur t.d. verið land eða stofnun og/eða embætti sem tekur að sér menntun. Skóli getur einnig verið form af námi s.s. iðnnemar á samningi utan skóla. Oftast er skóli þó hefðbundin stofnun á einum stað með skólastjóra sem stjórnanda. Tölurnar sem hér eru notaðar taka mið af öllum nemendum á framhaldsskólastigi og eru iðnnemar á samningi taldir með.

Nemendur: Hagstofa Íslands óskar eftir skýrslum frá viðurkenndum skólum og stofnunum um nemendur en einnig er fengin skrá um nemendur framhaldsskóla sem tekin er beint úr miðlægu nemendakerfi. Gögnum er safnað á kennitölu um nemendur á hausti ár hvert með 15. október sem viðmiðunardag.

Skólasókn: Skilgreining á skólasókn er fólk sem er skráð í námi innanlands frá og með fyrsta ári framhaldsskólastigs með lögheimili á Íslandi. Í tölunum er hver nemandi aðeins skráður einu sinni, þannig að sé nemandi skráður í fleiri en einum skóla, í fleiri en einu námi eða með fleiri en eitt kennsluform þá er hann aðeins talinn einu sinni, þ.e. þar sem hann stundar aðallega nám.

Brautskráningar: Brautskráðir nemendur eru taldir fyrir hverja útskrift úr námi. Tölur um brautskráningar eru að jafnaði hærri en tölur yfir brautskráða nemendur, þar sem sumir nemendur útskrifast af fleiri en einni námsbraut á ári. Þannig útskrifast t.d. margir iðnnemar bæði með burtfararpróf og með sveinspróf á sama árinu. Stúdentar ljúka sumir námi af styttri námsbraut jafnhliða stúdentsprófi, eða ljúka stúdentsprófi af fleiri en einni námsbraut, og teljast því með tvær brautskráningar.

Útskriftarár: Tölur um útskrifaða nemendur eru gefnar upp miðað við útskriftarár, sem nær yfir útskrifaða nemendur frá 1. nóvember til 31. október ár hvert.

Tegundir prófa: Brautskráðum er skipt eftir því hvort þeir hafa lokið stúdentsprófi eða annarskonar prófi á framhaldsskólastigi, s.s. grunnprófi starfs- eða iðngreina, hæfnisprófi, réttindaprófi starfsgreina, burtfararprófi í iðn eða sveinsprófi.

Tafla 7. Skólasókn á háskólastigi eftir kyni og aldri, % af mannfjölda á sama aldri

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
21-24 ára	29,5	29,1	28,7	28	29,9	32,8	34,1	33,7
Karlur	23,2	22,1	22,1	22	23,4	26,8	27,9	27,8
Konur	36,1	36,5	35,6	34,3	36,7	39,1	40,5	39,9
25-29 ára	18,3	17,7	18,1	16,9	16,8	18,3	18,9	19,1
Karlur	13,9	13,8	14	12,8	12,8	14,8	14,6	14,9
Konur	22,6	21,7	22,6	21,6	21,1	22	23,3	23,5
30 ára og eldri	3,7	3,6	3,8	3,8	3,9	4	4	3,8
Karlur	2,2	2,2	2,2	2,2	2,4	2,5	2,5	2,5
Konur	5,2	5,1	5,5	5,5	5,5	5,5	5,4	5,2

Heimild: Hagstofa Íslands

Tafla 8. Nemendur á háskólastigi eftir námsviðum, sundurgreint eftir kyni

Menntun	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Karlur	462	435	478	447	519	565	448	472
Konur	2.316	2.210	2.372	2.306	2.300	2.208	1.819	1.806
Hugvísindi og listir								
Karlur	783	788	777	766	921	1.022	1.103	1010
Konur	1.539	1.518	1.598	1.535	1.718	1.760	1.909	1.882
Félagsvísindi, viðskipti og lögfræði								
Karlur	2.457	2.447	2.484	2.587	2.690	2.740	2.779	2.735
Konur	3.512	3.642	3.795	4.015	3.971	4.057	4.287	4.244
Raunvísindi, stærðfræði og tölvunarfræði								
Karlur	785	777	784	796	901	1.062	1.142	1237
Konur	495	478	483	465	560	613	678	721
Verkfræði, framleiðsla og mannvirkjagerð								
Karlur	782	825	953	1.033	1.110	1.212	1.103	1141
Konur	368	388	468	526	561	534	509	514
Landbúnaður og dýralækningar								
Karlur	46	50	52	37	41	57	87	102
Konur	34	43	63	54	71	98	109	104
Heilbrigði og velferð								
Karlur	259	300	331	319	318	340	357	367
Konur	1.696	1.704	1.767	1.819	2.057	2.170	2.297	2.276
Þjónusta								
Karlur	67	54	60	68	98	120	151	153
Konur	241	189	193	171	215	287	321	325

Heimild: Hagstofa Íslands

Skóli á háskólastigi: Litið er á skóla sem sjálfstæða einingu þar sem nám fer fram. Skóli þarf ekki að vera bundinn húsnæði eða stað. Skóli getur t.d. verið land eða stofnun og/eða embætti sem tekur að sér menntun. Tölurnar sem hér eru notaðar taka mið af öllum nemendum á háskólastigi.

Nemendur: Hagstofa Íslands óskar eftir skýrslum frá viðurkenndum skólum og stofnunum um nemendur. Gögnum er safnað á kennitölu um nemendur á hausti ár hvert með 15. október ár hvert sem viðmiðunardag.

Skólasókn: Skilgreiningin á skólasókn er fólk sem er skráð í námi innanlands frá og með fyrsta ári háskólastigs með lögheimili á Íslandi. Í tölunum er hver nemandi aðeins skráður einu sinni, þannig að sé nemandi skráður í fleiri en einum skóla, í fleiri en einu námi eða með fleiri en eitt kennsluform þá er hann aðeins talinn einu sinni, þ.e. þar sem hann stundar aðallega nám.

Tafla 9. Brautskráning á háskólastigi eftir aldri, kyni og námssviðum

	2005– 2006	2006– 2007	2007– 2008	2008– 2009	2009– 2010	2010– 2011	2011– 2012
Fjöldi	3.406	3.560	3.713	3.458	4.113	4.346	4.108
19–24 ára	535	547	561	515	612	668	828
Karlar	233	228	220	190	239	269	364
Konur	302	319	341	325	373	399	464
25–29 ára	1.182	1.292	1.367	1.273	1.453	1471	1442
Karlar	455	489	500	497	526	547	515
Konur	727	803	867	776	927	924	927
30–39 ára	972	953	985	938	1.190	1315	1111
Karlar	267	268	327	312	370	462	382
Konur	705	685	658	626	820	853	729
40 ára og eldri	717	768	800	732	858	892	727
Karlar	169	172	214	182	230	235	201
Konur	548	596	586	550	628	657	526
Námssvið							
Menntun	901	828	829	709	838	1026	575
Karlar	145	129	132	118	145	221	108
Konur	756	699	697	591	693	805	467
Hugvísindi og listir	378	384	384	385	431	506	532
Karlar	133	122	133	136	131	150	192
Konur	245	262	251	249	300	356	340
Félagsvísindi, viðskipti og lögfræði	1.163	1.370	1.440	1.378	1.520	1512	1541
Karlar	476	541	597	529	628	578	566
Konur	687	829	843	849	892	934	975
Raunvísindi, stærðfræði og tölunarfræði	251	245	236	223	269	257	330
Karlar	156	158	143	138	140	171	203
Konur	95	87	93	85	129	86	127
Verkfræði, framleiðsla og mannvirkjagerð	225	214	254	277	372	455	410
Karlar	143	144	175	180	221	304	276
Konur	82	70	79	97	151	151	134
Landbúnaður og dýralækningar	25	28	14	16	18	10	35
Karlar	17	13	8	11	7	2	11
Konur	8	15	6	5	11	8	24
Heilbrigði og velferð	404	434	492	418	617	527	585
Karlar	40	41	59	61	76	73	82
Konur	364	393	433	357	541	454	503
Þjónusta	59	57	64	52	48	53	100
Karlar	14	9	14	8	17	14	24
Konur	45	48	50	44	31	39	76

Heimild: Hagstofa Íslands

Brautskráningar: Tölur um brautskráningar eru að jafnaði hærri en tölur yfir brautskráða nemendur, þar sem sumir nemendur útskrifast af fleiri en einu námsviði eða einni námsbraut á ári.

Útskriftarár: Tölur um útskrifaða nemendur eru gefnar upp miðað við útskriftarár, sem nær yfir útskrifaða nemendur frá 1. nóvember til 31. október ár hvert.

Tafla 10. Atvinnuþátttaka og vinnutími

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Atvinnuþátttaka 16-74 ára											
Karlar	85,9	85,1	86,1	87,5	87,6	87,1	84,7	84,5	83,7	83,1	84,2
Konur	78,4	76,5	78	78,6	78,8	78,2	77,3	77,8	77,1	77,7	78,5
16-24 ára	74,3	72,2	77,3	79,3	80	78,7	73,4	74,1	74,1	76,3	78,9
25-54 ára	91,4	90	90	90,9	90,7	90,3	89,5	89,5	89,1	89,2	89,7
55-74 ára	63,4	63,3	65,3	65,8	66,3	66,4	65,8	66,4	65,3	64,2	65,4
Starfandi 16-74 ára í fullu starfi, % af vinnuafli											
Karlar	86,8	87,6	88,6	87,6	88,2	87,1	79,9	78,8	80	80,5	81,7
Konur	61,2	61,1	60,5	60,7	61,2	63,8	59,5	58,1	60,4	61,6	61,6
16-24 ára	57	57,8	56,3	55,2	54,6	54,7	42,8	41,2	42,8	42,6	43,7
25-54 ára	79,8	80,2	81,2	80,8	81,9	83	77,4	75,6	77,3	78,9	79,4
55-74 ára	71,9	71,5	73,1	74,5	74,6	73,7	70,2	71	73,1	73,6	74,5
Meðalvinnustundir á viku þeirra sem eru í fullu starfi											
Karlar	49,6	49,8	50,1	50	49,5	48,9	46,9	47,1	47,4	47,4	47,4
Konur	42,7	42,6	42,6	42,6	42,2	42,1	41,6	41,4	41,3	41,3	41,3
16-24 ára	45,3	46,1	46,5	46,1	46,9	45,5	44,7	43,7	43,2	43,9	44,4
25-54 ára	47,4	47,6	47,7	47,6	46,9	46,8	45	45	45,3	45,3	45
55-74 ára	46,7	45,8	46,9	47,2	46,9	45,6	44,5	44,9	44,9	44,3	45,3

Heimild: Hagstofa Íslands

Tafla 11. Karlar og konur á vinnumarkaði eftir menntunarskili

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Grunnmenntun											
Karlar	34,0	32,3	32,7	34,9	33,8	34,7	34,3	33,5	33,1	32,2	31,8
Konur	43,2	42,6	40,5	39,2	38,3	39,5	36,7	36,3	35,1	34,0	32,6
Starfs- og framhaldsmenntun											
Karlar	43,7	45,1	44,5	42,0	42,2	40,6	40,4	42,6	42,5	42,1	41,5
Konur	30,1	30,6	30,7	31,1	32,1	29,9	30,6	30,6	29,6	28,9	30,1
Háskólamenntun											
Karlar	22,3	22,5	22,7	23,1	23,9	24,6	25,3	23,9	24,4	25,6	26,7
Konur	26,7	26,9	28,7	29,7	29,6	30,6	32,7	33,2	35,2	37,0	37,4

Heimild: Hagstofa Íslands

Vinnuafli: Vinnuafli samanstendur af starfandi og atvinnulausu fólki á aldrinum 16 til 74 ára.**Atvinnuþátttaka:** Atvinnuþátttaka er hlutfall vinnuaflsins af heildar mannfjöldanum.**Starfandi:** Fólk telst vera starfandi (hafa atvinnu) ef það hefur unnið eina klukkustund eða lengur í viðmiðunarvikunni eða verið fjarverandi frá starfi sem það gegnir að öllu jöfnu. Einstaklingar í barneignaleyfi teljast vera fjarverandi frá vinnu hafi þeir farið í leyfi úr launuðu starfi jafnvel þótt þeir hafi ekki hug á að hverfa aftur til sama starfs.**Starfandi í fullu starfi:** Svarandi úr vinnumarkaðsrannsókn Hagstofu Íslands telst vera í fullu starfi ef hann vinnur að jafnaði 35 klukkustundir eða meira á viku.**Vinnutími:** Heildarvinnutími í fullu starfi skv. svörum þátttakenda í vinnumarkaðsrannsókn Hagstofu Íslands í aðal- og aukastarfi í viðmiðunarvikunni.

Tafla 12. Atvinnuleitendur

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Fjöldi atvinnuleitenda	5.400	4.900	4.300	5.000	4.200	5.500	13.100	13.700	12.700	10.900	10.000
Karlar	3100	2700	2300	2.600	2.300	3.300	8.300	7.900	7.400	6.000	5.500
Konur	2400	2200	2000	2.400	1.900	2.200	4.800	5.800	5.300	4.900	4.500
Atvinnuleitendur, % af vinnuafli											
Alls	3,3	3,1	2,6	2,9	2,3	3	7,2	7,6	7,1	6	5,4
Karlar	3,6	3,2	2,6	2,7	2,3	3,3	8,6	8,3	7,8	6,4	5,7
Konur	3,1	2,9	2,6	3,1	2,3	2,6	5,7	6,7	6,2	5,7	5,1
16–24 ára	8,2	8,1	7,2	8,2	7,1	8,2	16	16,2	14,6	13,6	10,7
Atvinnuleitendur í 6-11 mánuði, % af vinnuafli											
Karlar	0,4	0,2	0,2	0,1	0	0	1,5	1,6	1	0,7	0,6
Konur	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,9	1,3	0,7	0,7	0,7
16–24 ára	0,3	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	1,6	2,3	0,7	1,3	0,6
Atvinnuleitendur í 12 mánuði eða lengur, % af vinnuafli											
Karlar	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,1	0,6	1,9	2,1	1,7	1,3
Konur	0,2	0,4	0,4	0,2	0,2	0,1	0,4	1,2	1,6	1,5	1
16–24 ára	0,3	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	0,5	1,6	2,2	1,3	1
Menntun atvinnulausra karla											
Grunnmenntun	58,5	57,2	66,3	61,2	69,1	63,9	54,1	48,8	50,0	55,9	52,5
Starfs- og framhaldsmenntun	24,2	31,3	25,0	28,8	25,8	24,2	32,3	38,0	33,8	29,5	34,3
Háskólamenntun	17,3	11,5	8,7	10,0	5,1	12,0	13,6	13,2	16,1	14,6	13,2
Menntun atvinnulausra kvenna											
Grunnmenntun	59,9	56,5	50,9	60,4	57,4	60,9	51,3	55,2	50,3	57,6	47,1
Starfs- og framhaldsmenntun	27,6	33,9	33,3	26,5	25,8	19,7	28,9	30,3	27,0	27,1	22,9
Háskólamenntun	12,5	9,6	15,8	13,1	16,8	19,4	19,7	14,5	22,7	15,2	30,0

Heimild: Hagstofa Íslands

Atvinnuleitendur: Teljast þeir sem ekki voru í starfi í viðmiðunarvikunni, geta hafið störf innan tveggja vikna frá því Vinnumarkaðsrannsókn Hagstofunnar er gerð og uppfylla auk þess eitthvert eftirfarandi skilyrða: **1)** Hafa verið virkir í atvinnuleit sl. fjórar vikur að viðmiðunarviku meðtalinni. **2)** Hafa fundið starf sem byrjar seinna, þó ekki síðar en innan þriggja mánaða. **3)** Bíða eftir að vera kallaðir til vinnu.

Tafla 13. Atvinnuleysisbætur og vinnumarkaðsúræði

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Skráðir atvinnulausir, % af mannafla								
Alls	1,3	1	1,6	8	8,1	7,4	5,8	4,4
Karlar	0,9	0,8	1,5	8,8	8,6	7,6	5,5	4
Konur	1,8	1,4	1,8	7,1	7,6	7,3	6,1	5
16–24 ára	1,4	1	2,2	10,1	8,6	7,4	4,9	3,9
55–74 ára	1,9	1,5	1,7	6,2	6,5	6,5	5,2	3,3
% skráðra atvinnulausra sem fá atvinnuleysisbætur og taka þátt í vinnumarkaðsúræðum								
Allir	13,4	9,3	6,8	15,9	32,4	39,3	35,1	37,9
Karlar	35,9	43,1	50	54,6	58,4	54,5	50,4	47,5
Konur	64,1	56,9	50	45,4	41,6	45,5	49,6	52,5
16–24 ára	18	15,9	15,4	22,1	28,8	25,9	22,9	20,8
25–34 ára	61,8	58,6	62,6	66,7	59	52,4	52,5	53,6
55–74 ára	20,2	25,5	22	11,3	12,2	21,7	24,6	25,6
Skráðir atvinnulausir í úrræðum eftir kyni og aldurshópum								
Ráðgjöf og stuðningur við starfsleit	4,8	2,5	1,7	2,4	6,1	10,5	11,4	14,7
Karlar	33,5	40,4	50,2	52,4	57,3	52,3	49,3	46,5
Konur	66,5	59,6	49,8	47,6	42,7	47,7	50,7	53,5
16–24 ára	17,5	15,2	20,8	31,3	28,6	15,6	16,7	20,1
25–34 ára	60,5	56,7	59,6	56,7	55,1	47,7	53	52,5
55 ára og eldri	22	28,1	19,6	12	16,3	36,7	30,3	27,4
Smiðjur, klúbbar og sjálfsefling	2,9	0,9	1,1	3,3	8,2	6,8	2,7	2,2
Karlar	30,1	29,4	41	45,3	53,8	54,6	42,6	37,3
Konur	69,9	70,6	59	54,7	46,2	45,4	57,4	62,7
16–24 ára	23,8	41,2	13,9	25,3	28,9	29,1	32,8	33
25–34 ára	63,7	39,7	49,1	58,4	47,5	44,6	36,7	42,2
55 ára og eldri	12,5	19,1	37	16,3	13,6	26,3	30,5	24,8
Námskeið og námssamningar	4,7	5,1	3,4	10,9	22,2	25,1	18	17,1
Karlar	39,1	45,6	51,7	54,7	59,2	54,6	49	40,7
Konur	60,9	54,4	48,3	45,3	40,8	45,4	51	59,3
16–24 ára	9,4	6,8	10,8	18,3	27,8	27,1	21,4	20,9
25–34 ára	66,2	65,3	70,4	72,3	62	55,8	58	59,3
55 ára og eldri	24,4	27,9	18,8	9,4	10,3	17,1	20,6	19,8
Starfstengd vinnumarkaðsúræði	1	0,8	0,5	3,9	6,4	5,6	11,1	15,6
Karlar	48,9	51,9	59,4	63,3	62,3	56,9	58,2	57,3
Konur	51,1	48,1	40,6	36,7	37,7	43,1	41,8	42,7
16–24 ára	43,3	48,1	33,3	24,1	19,7	28	25,9	19,5
25–34 ára	42,2	42,6	49,3	64,2	67,4	55	49,3	50,3
55 ára og eldri	14,5	9,3	17,4	11,7	12,9	17	24,8	30,2

Heimild: Vinnumálastofnun

Skráð atvinnuleysi: Vinnumálastofnun reiknar út skráð atvinnuleysi á þann veg að fjöldi atvinnuleysisdaga er umreiknaður í meðalfjölda einstaklinga, þar sem allir dagar í hverjum mánuði eru taldir nema laugardagar og sunnudagar og útkomunni deilt í áætlaðan mannafla á vinnumarkaði í hverjum mánuði.

Atvinnuleysisbætur: Launafólk og sjálfstætt starfandi einstaklingar á aldrinum 16 - 70 ára sem eru atvinnulausir eiga rétt á atvinnuleysisbótum, að því tilskyldu að hafa áunnið sér tryggingarétt og uppfylla ákveðin skilyrði.

Vinnumarkaðsúræði: Markmið vinnumarkaðsúræða er að sporna gegn atvinnuleysi, auðvelda fólki í atvinnuleit að halda virkni sinni, stuðla að tengslum þess við atvinnulíf og skapa fólki leiðir til að bæta möguleika sína til atvinnuþátttöku. Allir þeir sem eru á atvinnuleysissskrá geta sótt í vinnumarkaðsúræði á vegum Vinnu-málastofnunar.

Tafla 14. Fólk utan vinnumarkaðar

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Í námi	27,6	28,6	29,7	31,8	31,6	29,9	28,7	26,6
Karlar	35,2	33,1	35,9	38,8	38,1	35,7	33,3	31,5
Konur	22,9	25,7	25,7	26,9	26,9	25,8	25,2	22,9
Eftirlaun	27,0	26,9	26,5	24,9	25,8	26,3	27,0	27,1
Karlar	30,2	30,3	30,1	27,8	27,2	27,1	29,6	28,4
Konur	24,9	24,7	24,2	22,9	24,9	25,7	24,9	26,1
Örorka eða fötlun	18,7	19,8	19,5	17,7	19,1	21,0	20,2	21,3
Karlar	16,4	15,8	16,7	14,4	14,7	17,8	18,5	17,6
Konur	20,2	22,4	21,3	20,0	22,3	23,3	21,6	24,1
Atvinnulaus og ekki í atvinnuleit	3,3	3,9	3,4	7,1	9,0	8,1	4,2	2,7
Karlar	3,9	5,9	5,7	9,0	9,9	10,1	6,1	3,0
Konur	3,0	2,7	1,9	5,8	8,3	6,7	2,8	2,5
Veikindi	7,7	7,5	7,0	5,5	5,4	6,2	7,8	10,9
Karlar	7,6	8,9	7,4	5,5	6,3	6,0	7,1	12,3
Konur	7,8	6,7	6,8	5,5	4,7	6,4	8,3	9,9
Heimavinnandi	7,2	6,7	8,2	7,0	4,7	4,6	6,4	6,5
Karlar	0,3	1,2	1,4	1,3	0,9	1,3	0,9	1,9
Konur	11,4	10,2	12,5	10,9	7,4	7,0	10,6	9,9
Í fæðingarorlofi	0,0	3,0	3,4	2,8	2,5	2,2	1,8	1,3
Karlar	0,3	0,3	0,2	0,3	0,0	0,3	0,3	0,4
Konur	4,7	4,7	5,3	4,5	4,3	3,5	3,1	2,0
Annað	5,5	3,6	2,4	3,2	1,9	1,6	3,8	3,6
Karlar	6,2	4,6	2,5	2,8	2,9	1,7	4,3	5,0
Konur	5,1	2,9	2,3	3,5	1,2	1,6	3,5	2,6

Heimild: Hagstofa Íslands

Fólk utan vinnumarkaðar: Fólk telst utan vinnumarkaðar ef það er hvorki í vinnu né fullnægir skilyrðum um að vera atvinnulaust.

Tafla 15. Útgjöld til menntamála eftir skólastigi, % af vergri landsframleiðslu

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Menntamál, alls	7,4	7,6	8,1	8,1	8,0	8,2	8,2	7,8	8,1	8,2	8,0	7,8	7,7	7,7
Leikskólastig	0,7	0,7	0,6	0,7	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8
Grunnskólastig	3,6	3,6	4,1	3,9	3,9	4,0	3,9	3,7	3,7	3,7	3,6	3,7	3,5	3,6
Framhaldsskólastig	1,2	1,4	1,4	1,5	1,4	1,3	1,4	1,2	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
Háskólastig	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,8	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9	1,7	1,7	1,7

Heimild: Hagstofa Íslands

Útgjöld: Upplýsingar um opinber útgjöld og útgjöld sveitarfélaga eru sóttar til Hagstofu Íslands. Útgjöldin eru flokkuð eftir málaflokkum með það í huga að sýna þátt hins opinbera á mismunandi málavísitölum þess. Hér eru sýndar tölur um útgjöld til menntamála, atvinnuleysis, félagsaðstoðar, örorku/fötlun og öldrunar. Sömuleiðis hefur hlutfall útgjalda af landsframleiðslu verið reiknað til þess að fá mat á opinberum umsvifum í samhengi við umsvif í efnahagslífinu hvað varða ofangreinda þætti.

Útgjöldin sýna verðlag hvers árs en að auki hefur talnaefni verið sett fram með ýmsum hætti til að gefa gleggri vísendingar um raunþróun. Þannig hafa bæði verðvísitölur samneyslunnar og verðvísitala neyslu-verðs verið notaðar á útgjaldaliði til að nálgast raunbreytingar. Sömuleiðis hefur hlutfall útgjalda af landsframleiðslu verið reiknað til þess að fá mat á opinberum umsvifum í samhengi við umsvif í efnahagslífinu í heild.

Kafli 3. Lífskjör og velferð

Tafla 16. Tekjudreifing og lágtekjumörk

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gini	24,1	25,1	26,3	28	27,3	29,6	25,8	23,6	24,0	24,0
Fimmtungastuðull	3,4	3,5	3,7	3,9	3,8	4,2	3,6	3,3	3,3	3,3
Lágtekjumörk	96.900	103.200	111.300	126.300	141.100	160.800	158.200	153.600	156.300	170.600
Einstaklingar undir lágtekjumörkum eftir kyni (%)										
Alls	10,0	9,7	9,6	10,1	10,1	10,2	9,8	9,2	7,9	9,3
Karlar	9,6	9,8	9,1	9,1	9,5	9,3	9,8	9,0	8,4	9,6
Konur	10,5	9,6	10,2	11,0	10,7	11,1	9,8	9,5	7,5	8,9
Einstaklingar undir lágtekjumörkum eftir heimilisgerð (%)										
Heimili án barna	10,2	11,2	8,9	10,9	11,6	13,2	9,6	9,1	7,8	8,3
Einhleypur karl	20,4	24,1	15,6	21,5	22,4	22,4	23,2	22,5	18,6	23,1
Einhleyp kona	23,5	22,5	19,5	31,3	28,6	33,2	16,1	16,0	9,0	9,0
Heimili með börn	10,0	8,9	10,0	9,6	9,1	8,3	10,0	9,3	8,0	10,0
Einstætt foreldri	21,9	14,7	27,0	23,3	28,0	22,8	30,1	28,4	24,5	27,1
Tveir fullorðnir með 1 barn	7,5	7,6	9,7	6,3	6,0	5,8	5,8	6,8	4,9	8,0
Tveir fullorðnir með 2 börn	7,2	8,3	6,1	7,3	3,8	4,2	5,8	6,9	5,6	5,5
Tveir fullorðnir með 3 börn eða fleiri	12,1	10,9	10,2	12,1	12,9	10,3	12,0	8,0	6,5	11,5
Einstaklingar undir lágtekjumörkum eftir húsnæðisstöðu (%)										
Eigandi, skuldlaus	9,0	9,8	10,3	9,9	10,1	9,4	4,9	5,5	4,1	6,2
Eigandi, með húsnæðislán	8,2	7,1	7,4	8,3	7,1	6,7	7,1	5,2	4,4	5,0
Leigjandi, almennum markaði	18,8	27,4	17,4	13,6	25,5	21,8	23,7	21,3	18,0	21,9
Leigjandi, úrræði	21,0	20,1	21,5	23,9	24,5	30,1	22,6	24,9	22,6	24,3

Heimild: Hagstofa Íslands

Heildartekjur: Eru öll laun og bætur áður en bóúð er að draga frá skatta og gjöld frá hinu opinbera.

Ráðstöfunartekjur: Eru allar tekjur sem heimili hafa til ráðstöfunar eftir að skattar og opinber gjöld hafa verið greidd.

Lágtekjuhluftfall: Það hlutfall einstaklinga sem lendir undir lágtekjumörkum. Lágtekjumörk miðast við 60% af miðgildi ráðstöfunartekna á neyslueiningu. Ráðstöfunartekjur á neyslueiningu taka mið af heildarráðstöfunartekjum heimilis og hversu margir þurfa að lifa af þeim. Tveir fullorðnir með tvö börn þurfa til dæmis 2,1 sinnum hærri ráðstöfunartekjur en sá sem býr einn til þess að vera með sambærilegar ráðstöfunartekjur (Tekjur ársins á undan).

Gini stuðull: Mælir í einni tölu milli 0 og 100 hvernig samanlagðar tekjur allra einstaklinga í landinu dreifast. Gini stuðullinn væri 100 ef sami einstaklingurinn hefði allar tekjurnar en 0 ef allir hefðu jafnar tekjur.

Fimmtungastuðull: Gefur til kynna hvað þeir sem tilheyru tekjuhæsta fimmtungnum höfðu miklu hærri tekjur en þeir sem tilheyru tekjulægsta fimmtungnum, T.d. höfðu þeir sem tilheyru tekjuhæsta fimmtungnum 2010 3,6 sinnum hærri tekjur en þeir sem tilheyru tekjulægsta fimmtungnum. Fimmtungastuðull mælir bilið milli heildar-summu þeirra ráðstöfunartekna á neyslueiningu sem 20% tekjuhæstu einstaklingarnir fá saman borið við þá 20% tekjulægstu (Tekjur ársins á undan).

Tafla 17. Skortur á efnislegum gæðum

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Alls	8,0	8,0	7,0	7,4	2,5	3,4	6,8	6,9	6,6	6,7
Karlar	7,4	7,3	6,2	6,7	2,5	3,5	5,9	6,1	6,4	5,9
Konur	8,6	8,7	7,8	8,0	2,6	3,2	7,3	7,5	7,4	7,5
Aldur										
<18	9,0	9,1	8,5	9,5	2,9	3,5	8,4	7,8	8,8	8,4
18-24	10,4	11,7	9,6	9,1	3,1	5,4	5,8	5,6	5,8	6,8
25-34	11,4	10,5	8,4	9,0	4,1	3,9	9,8	10,7	11,3	8,3
35-64	6,8	6,5	5,4	5,9	1,8	3,2	5,8	6,9	5,8	6,3
>64	3,2	3,8	4,5	3,8	1,5	1,1	2,0	1,1	2,6	1,5
Heimilisgerð										
1 fullorðinn, barnlaus	14,2	13,0	10,5	11,6	6,9	7,6	11,6	14,7	11,5	11,7
2 fullorðnir, barnlaus	8,5	6,5	6,6	4,2	1,7	3,2	3,7	5,0	4,7	5,4
1 fullorðinn m. barn/börn	24,9	27,0	19,3	25,3	10,2	11,3	20,4	23,8	24,8	25,2
2 fullorðnir, 1 barn	4,6	5,7	4,8	6,7	1,3	1,6	5,5	4,2	4,5	3,5
2 fullorðnir, 2 börn	5,7	6,0	5,8	4,0	0,7	2,7	3,5	3,5	2,9	3,9
2 fullorðnir, 3 börn eða fleiri	5,7	6,3	8,0	9,3	2,3	1,5	7,1	4,4	5,7	5,6
Menntun										
Grunnmenntun	10,6	8,9	8,5	8,7	3,2	4,4	7,2	9,5	9,8	7,7
Starfs- og framhaldsmenntun	6,2	6,6	5,6	5,7	2,5	2,7	6,0	6,9	5,4	6,2
Háskólamenntun	3,1	4,5	2,9	3,9	0,8	1,5	4,2	3,1	4,0	4,2
Búseta										
Þéttbýli	8,1	7,8	6,4	7,0	2,6	3,1	6,4	6,7	6,2	7,1
Dreifbýli	7,7	8,5	7,9	8,1	2,3	3,9	6,7	7,0	8,1	5,9

Heimild: Hagstofa Íslands

Skortur á efnislegum gæðum: Þeir sem teljast búa við skort á efnislegum gæðum skilgreinast af því að búa á heimili sem þrennt af eftirfarandi á við um.

- 1: Hefur lent í vanskilum húsnæðislána eða annarra lána vegna fjárskorts á síðastliðnum 12 mánuðum
- 2: Hefur ekki efni á að fara árlega í vikulangt frí með fjölskyldunni
- 3: Hefur ekki efni á kjöti, fiski eða sambærilegri grænmetismáltíð að minnsta kosti annan hvern dag
- 4: Getur ekki mætt óvæntum útgjöldum (sem voru að upphæð 160 þúsund árið 2011)
- 5: Hefur hvorki efni á heimasíma né farsíma
- 6: Hefur ekki efni á sjónvarpstæki
- 7: Hefur ekki efni á þvottavél
- 8: Hefur ekki efni á bíl
- 9: Hefur ekki efni á að halda húsnæðinu nægjanlega heitu

Tafla 18. Börn (0-17 ára) á heimilum undir lágtekjumörkum og sem skortir efnisleg gæði

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Lágtekjuhluftfall	11,5	10,1	11,5	11,9	11,2	9,9	12,6	11,2	10,0	12,2
Heimilisgerð										
1 fullorðinn með barn/börn	22,4	15,9	29,3	27,8	30,1	24,0	33,6	30,9	28,3	30,8
2 fullorðnir með 1 barn	8,4	8,1	10,3	6,9	7,0	5,9	6,2	8,6	5,2	9,8
2 fullorðnir með 2 börn	7,4	8,4	6,8	7,9	3,7	4,6	6,3	7,1	6,0	6,2
2 fullorðnir með >2 börn	12,7	11,5	10,9	12,9	13,5	11,3	12,8	8,2	6,7	12,2
Menntun foreldra										
Grunnmenntun	16,8	13,7	15,3	19,8	19,6	16,1	25,8	14,2	14,4	15,6
Framhalds- og starfsmenntun	12,4	10,6	13,4	15,2	13,1	13,6	15,9	16,8	12,2	19,3
Háskólamenntun	7,3	6,3	6,5	6,5	6,4	5,3	5,5	5,6	5,4	7,5
Skortur á efnislegum gæðum	8,9	9,2	8,4	9,5	2,9	3,5	8,4	8,0	8,9	8,3
Heimilisgerð										
1 fullorðinn með barn/börn	27,0	27,7	20,0	27,0	10,7	12,0	22,0	25,1	26,8	25,0
2 fullorðnir með 1 barn	4,5	5,8	5,4	7,8	1,4	1,9	6,2	5,0	5,4	4,0
2 fullorðnir með 2 börn	5,9	6,0	6,3	3,8	0,6	2,9	3,5	3,7	2,9	4,1
2 fullorðnir með >2 börn	5,9	6,8	8,1	9,6	2,6	1,6	7,7	5,1	5,9	6,0
Menntun foreldra										
Grunnmenntun	22,7	21,8	22,7	26,8	9,2	12,3	20,7	24,0	24,7	21,8
Framhalds- og starfsmenntun	8,6	8,6	8,3	10,0	3,1	4,1	9,7	10,7	10,3	8,8
Háskólamenntun	3,2	4,2	3,9	3,6	1,3	1,1	4,6	2,1	3,7	4,6

Heimild: Hagstofa Íslands

Tafla 19. Ráðstöfunartekjur lífeyrisþega eftir kyni og tegund lífeyris (verðlag 2013)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Karlar með örorkulífeyri										
Minna en 150.000 kr.	7,6	6,8	4,5	3,4	5,6	2,4	2,6	1,8	2,0	2,2
Undir 200.000 kr.	53,5	49,9	40,7	34,9	40,8	42,7	48,1	47,2	45,1	44,8
200.000–299.999 kr.	31,7	33,3	40,1	43,0	36,7	39,9	37,5	39,0	41,3	41,4
300.000 kr. eða meira	14,9	16,7	19,2	22,1	22,5	17,4	14,4	13,7	13,6	13,8
Konur með örorkulífeyri										
Minna en 150.000 kr.	17,5	16,1	13,6	10,6	5,4	2,1	2,1	1,7	1,8	1,9
Undir 200.000 kr.	57,9	53,1	45,9	39,8	37,8	41,3	47,0	46,9	45,0	44,7
200.000–299.999 kr.	30,8	32,5	37,1	40,6	41,5	42,1	39,8	40,6	42,5	43,0
300.000 kr. eða meira	11,3	14,4	17,0	19,6	20,7	16,6	13,2	12,5	12,5	12,3
Karlar með ellilífeyri										
Minna en 150.000 kr.	8,0	7,7	4,4	2,4	2,0	1,0	0,9	0,8	0,7	0,8
Undir 200.000 kr.	45,8	43,3	34,2	26,4	23,7	30,8	43,4	47,6	48,1	43,1
200.000–299.999 kr.	32,4	33,3	38,6	41,2	39,9	45,6	41,1	39,3	39,6	40,2
300.000 kr. eða meira	21,8	23,5	27,2	32,5	36,5	23,6	15,5	13,2	12,3	16,7
Konur með ellilífeyri										
Minna en 150.000 kr.	20,1	18,3	11,8	4,9	2,7	1,8	1,3	1,1	1,2	1,2
Undir 200.000 kr.	64,0	60,8	51,0	40,4	33,2	43,3	58,9	62,6	62,8	58,4
200.000–299.999 kr.	24,7	26,8	32,9	39,7	41,0	43,5	33,6	31,2	31,0	32,7
300.000 kr. eða meira	11,3	12,3	16,1	19,9	25,8	13,1	7,5	6,2	6,2	8,8

Heimild: Tryggingastofnun ríkisins

Ráðstöfunartekjur lífeyrisþega taka til tekna frá TR, fjármagnstekna og annarra tekna að húsaleigu-, vaxta- og barnabótum undanskildum.

Tafla 20. Mat á fjárhagsvanda eftir heimilisgerð, %

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Húsnæðiskostnaður þung byrði (gamla skilgreiningin)	12,4	11,6	9,9	9,6	11,8	15,0	16,4	19,2		
Heimili án barna	10,9	11,2	9,8	8,5	11,2	13,0	12,8	17,0		
Heimili með börn	14,5	12,1	10,0	11,0	12,8	17,8	21,4	22,6		
Þar af einstæðir foreldrar	26,7	25,5	19,5	19,2	27,2	30,5	33,8	31,4		
Húsnæðiskostnaður þung byrði							29,1	31,7	27,3	25,8
Heimili án barna							23,0	27,0	23,1	22,0
Heimili með börn							37,7	38,6	33,5	31,6
Þar af einstæðir foreldrar							47,3	45,4	39,9	42,8
Vanskil húsnæðislána eða leigu	9,4	8,0	5,7	5,8	5,5	7,1	10,0	10,1	10,1	10,7
heimili án barna	6,7	5,6	3,8	4,9	5,0	5,5	7,1	8,3	7,7	7,7
heimili með börn	13,1	11,4	8,2	7,0	6,2	9,5	14,0	12,9	13,5	15,4
þar af einstæðir foreldrar	18,9	12,0	15,6	12,1	10,1	18,1	22,0	17,6	21,5	22,4
Vanskil annarra lána	10,7	7,9	5,8	8,4	5,5	10,3	13,1	12,3	10,4	9,4
Heimili án barna	7,9	5,9	3,5	5,7	4,5	9,0	9,2	8,6	7,6	7,4
Heimili með börn	14,7	10,6	9,0	12,2	7,1	12,4	18,6	18,0	14,5	12,6
Þar af einstæðir foreldrar	19,5	9,7	12,4	14,9	10,4	17,7	26,4	28,2	22,3	16,5
Önnur lán þung byrði	9,7	9,7	7,6	11,5	10,3	15,5	19,1	15,1	13,9	13,3
Heimili án barna	10,1	8,0	5,3	9,4	8,4	12,5	14,8	11,3	11,2	11,0
Heimili með börn	9,1	12,3	10,7	14,3	13,0	19,9	25,3	21,0	18,1	16,8
Þar af einstæðir foreldrar	8,7	23,0	18,6	26,4	22,0	26,9	34,0	30,0	22,8	21,2
Getur ekki mætt óvæntum útgjöldum	36,1	38,0	31,9	29,8	26,9	29,8	35,6	39,8	35,9	35,7
Heimili án barna	36,9	37,4	30,7	30,6	26,7	29,6	34,3	39,0	33,2	34,1
Heimili með börn	35,1	38,8	33,5	28,6	27,3	29,9	37,4	41,1	40,0	38,2
Þar af einstæðir foreldrar	62,6	71,3	65,6	48,3	58,6	59,3	63,7	68,1	68,1	68,2
Erfitt að ná endum saman	46,2	36,8	34,8	28,4	30,1	39,0	48,7	51,5	48,2	50,3
Heimili án barna	41,4	35,1	32,8	27,9	27,5	35,3	42,5	45,9	41,6	45,5
Heimili með börn	53,3	39,4	37,4	29,2	34,1	44,6	57,5	60,0	58,0	57,6
Þar af einstæðir foreldrar	77,9	62,6	60,7	57,6	58,0	56,2	76,2	78,3	73,4	77,4

Heimild: Hagstofa Íslands

Börn á heimili: Til barna á heimili heyra allir þeir sem eru undir 18 ára aldri og þeir sem eru 18–24 ára, eru án vinnu og búa hjá að minnsta kosti öðru foreldri.

Húsnæðiskostnaður þung byrði: Fjárhagsleg byrði heildar húsnæðiskostnaðar: 1. Þung byrði/2. Nokkur byrði/3. Engin byrði. Árið 2010 var skilgreiningu á húsnæðiskostnaði breytt og svarendum gert skýrt að húsnæðiskostnaður vísaði í öll húsnæðistengd útgjöld. Árin 2010 og 2011 safnaði Hagstofa Íslands þessum upplýsingum bæði samkvæmt gömlu og nýju skilgreiningunum. Af því má sjá að breytt skilgreiningin skilar hærra hlutfalli þeirra sem telja húsnæðiskostnað þunga byrði.

Vanskil húsnæðislána eða leigu: Heimili sem svara því játandi að hafa verið í vanskilum vegna fjárskorts að minnsta kosti einu sinni á undanförunum 12 mánuðum á greiðslum húsnæðislána eða húsaleigu.

Vanskil annarra lána: Spurt er hvort vanskil hafi verið vegna fjárskorts a.m.k. einu sinni á undanförunum 12 mánuðum á afborgunum annarra lána en húsnæðislána: 1. Já/2. Nei

Önnur lán þung byrði: Spurt er um fjárhagslega byrði afborgana annarra lána en húsnæðislána.

Getur ekki mætt óvæntum útgjöldum: Viðmiðunarupphæð óvæntra útgjalda tekur mið af lágtekjumörkum einstaklings sem reiknuð eru úr lífskjáarannsókn. Spurt er hvort heimilið hafi fjárráð til að mæta óvæntum útgjöldum að upphæð 140 þúsund krónum (upphæðin er breytileg milli ára en var 140 þúsund kr. í könnun 2010): 1. Já/2. Nei

Hvernig gengur heimilinu að ná endum saman: Spurt er um valkosti. Þeir sem svara valkostum 1-3 falla undir svarið „erfitt að ná endum saman“: 1) Mjög erfitt; 2) Erfitt; 3) Nokkuð erfitt; 4) Nokkuð auðvelt; 5) Auðvelt; 6) Mjög auðvelt

Tafla 21. Staða á húsnæðismarkaði og húsnæðiskostnaður

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hlutfallsleg skipting heimila e. stöðu á húsnæðismarkaði										
Leiguhúsnæði, endurgjaldslaust	1,9	1,3	0,9	2,0	1,8	2,1	1,9	3,2	2,9	2,2
Leiguhúsnæði, úrræði	8,7	8,1	7,7	7,8	8,3	8,9	9,0	11,7	10,2	10,7
Leiguhúsnæði á almennum markaði	9,4	8,3	9,2	7,6	8,9	10,2	13,8	13,2	15,2	14,2
Eigin húsnæði, skuldlaust	21,3	20,6	20,9	17,4	16,8	17,4	16,0	17,5	17,4	17,6
Eigin húsnæði, með húsnæðislán	58,8	61,8	61,3	65,2	64,2	61,4	59,3	54,4	54,3	55,3
% með verulega íþyngjandi húsnæðiskostnað	10,3	12,5	14,3	10,5	11,4	9,5	9,6	10,1	9,0	8,8
% með verulega íþyngjandi húsnæðiskostnað e. stöðu á húsnæðismarkaði										
Eigendur, skuldlaust	6,4	7,2	7,6	6,8	5,0	4,4	3,8	5,1	4,0	7,0
Eigendur með fasteignalán	11,3	14,1	17,2	11,8	12,6	9,9	10,1	8,8	7,7	6,8
Leigjendur sem greiða markaðsverð	12,2	16,0	13,2	9,4	17,3	15,7	16,5	21,9	18,1	17,9
Leigjendur sem eru með niðurgreidda leigu	9,0	5,6	3,6	6,3	5,1	9,0	6,7	13,6	14,0	14,4
% með verulega íþyngjandi húsnæðiskostnað e. heimilisgerð										
Einn á heimili, alls	18,1	20,6	17,9	19,6	19,7	19,0	20,2	23,0	18,3	16,7
Tveir fullorðnir undir 65 ára, engin börn	8,1	11,3	9,8	8,5	11,9	8,4	9,4	7,2	10,3	9,8
Einstætt foreldri með barn/börn	15,4	13,7	16,5	14,6	11,5	14,8	18,9	22,6	21,4	22,3
Tveir fullorðnir með eitt barn	7,5	12,0	13,3	9,5	11,5	7,0	6,3	5,1	7,4	7,0
Tveir fullorðnir með tvö börn	11,2	14,8	18,1	8,9	11,9	9,3	9,3	9,9	4,8	6,1
Tveir fullorðnir með þrjú börn eða fleiri	11,0	14,7	20,2	12,0	14,0	11,5	9,9	9,9	7,6	7,4
% með verulega íþyngjandi húsnæðiskostnað e. tekjubilum										
0-20%	28,3	30,1	30,4	25,4	23,2	25,2	27,9	29,6	27,2	25,2
20-40%	8,3	8,2	12,4	7,4	9,7	7,1	7,9	7,3	8,5	8,7
40-60%	4,8	8,7	8,9	8,5	8,9	7,2	4,6	6,2	3,7	4,4
60-80%	6,0	8,7	12,9	6,5	8,8	4,8	4,6	5,7	3,8	3,4
80-100%	4,5	7,1	6,9	5,2	6,3	3,1	3,7	2,6	2,7	2,9

Heimild: Hagstofa Íslands

Húsnæðiskostnaður: Eftirfarandi liðir teljast til húsnæðiskostnaðar; húsaleiga, vaxtakostnaður og verðbætur vegna lána, viðhald, viðgerðir, bruna-, og fasteignatrygging, rafmagn, hiti og fasteignagjöld. Húsaleigubætur og vaxtabætur eru dregnar frá húsnæðiskostnaði hjá þeim sem fá slíkar bætur greiddar.

Byrði húsnæðiskostnaðar: Húsnæðisbyrði er reiknuð sem hlutfall ráðstöfunartekna á neyslueiningu sem er varið í húsnæðiskostnað. Þegar heildarþróun samfélagsins er skoðuð er almennt miðað við miðgildi húsnæðisbyrðarinnar þar sem dreifing húsnæðisbyrðarinnar er skeytt uppávið.

Verulega íþyngjandi húsnæðiskostnaður: Verulega íþyngjandi húsnæðiskostnaður er skilgreindur sem húsnæðiskostnaður sem nemur a.m.k. 40% af ráðstöfunartekjum heimilis.

Staða á húsnæðismarkaði: Þegar staða fólks á fasteignamarkaði er skilgreind er byrjað á því að greina í sundur fólk sem býr í eigin húsnæði og fólk sem leigir húsnæði sitt. Þessum hópum er svo skipt upp í tvo undirhópa. Fólk sem býr í eigin húsnæði skiptist í eigendur með og án húsnæðislána. Leigjendum er skipt í þá sem leigja húsnæði sitt á almennum markaði og þá sem leigja húsnæði sitt undir markaðsverði í gegnum tiltekin húsnæðisúrræði á borð við félagslegar leiguþúðir sveitarfélaga eða námsmanna-húsnæði. Að auki er einn hópur til viðbótar, þ.e. fólk sem býr gjaldfrjálst í húsnæði sem ekki er þeirra eigin. Sá hópur er hinsvegar of fámennur til að nota í greiningar.

Tekjubilin sem hér um ræðir eru fimmtungabil. Dreifingu ráðstöfunartekna er skipt í fimm jafn stór bil sem hvert um sig inniheldur 20% fólks.

Tafla 22. Skuldir heimilanna

	Skuldir heimila eftir ársfjórðungum (Q), % af VLF				Hlutfall skulda af hreinni eign	Hlutfall skulda af ráðstöfunar- tekjum heimila á ársgrundvelli	Hlutfall hreinnar eignar af ráðstöfunar- tekjum
	Q1	Q2	Q3	Q4			
2000	82,1	85,0	85,9	87,8	91,71	166,76	181,83
2001	88,5	86,6	88,2	85,0	109,46	183,77	167,90
2002	90,8	90,6	91,3	91,3	112,80	184,89	163,92
2003	90,5	96,1	87,3	91,3	94,02	181,95	193,53
2004	85,2	90,0	89,2	90,5	78,16	177,04	226,51
2005	94,2	96,0	99,1	102,6	70,24	190,13	270,69
2006	103,5	107,0	107,9	109,2	76,86	202,13	263,00
2007	108,4	108,1	111,7	115,3	72,64	202,79	279,16
2008	124,3	121,5	126,7	116,7	101,96	220,50	216,27
2009	133,5	131,2	130,1	128,7	138,33	255,46	184,68
2010	129,0	127,9	127,3	123,4	145,63	278,00	190,89
2011	118,7	115,3	113,1	113,9	126,46	244,24	193,14
2012	110,4	113,4	110,8	110,4	123,02	234,56	190,67
2013	107,9	108,7	105,8	105,3	116,88	223,02	190,81

Heimild: Seðlabanki Íslands

Tafla 23. Einstaklingar í alvarlegum vanskilum að meðaltali í hverjum mánuði

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Janúar	16.430	16.058	15.771	17.887	20.413	23.312	26.096	27.248
Febrúar	16.255	16.116	15.777	18.153	20.609	23.375	26.369	27.202
Mars	16.507	16.040	15.871	18.493	20.782	23.835	26.448	27.423
Apríl	16.392	16.027	15.981	19.101	21.185	24.260	26.578	27.612
Maí	16.323	15.874	16.090	19.534	21.582	24.876	26.376	27.744
Júní	16.283	15.896	16.183	19.906	21.724	25.076	26.339	27.986
Júlí	16.285	15.802	16.226	19.141	21.740	25.692	26.586	28.334
Ágúst	16.201	15.809	16.397	19.584	21.928	25.518	26.666	28.321
September	16.129	15.809	16.448	19.609	22.109	25.504	26.525	28.099
Október	16.160	15.707	16.859	19.530	22.428	25.685	26.615	28.048
Nóvember	16.232	15.697	17.103	19.886	22.653	25.734	26.868	28.140
Desember	16.237	15.782	17.541	20.048	22.886	25.918	26.894	28.061

Heimild: CreditInfo

Skuldir, eignir og ráðstöfunartekjur: Skuldir eru allar skuldir heimila við lánastofnanir. Eignir eru allar eignir heimila þar á meðal innstæður og hlutabréf. Ráðstöfunartekjur eru allar tekjur sem heimili hefur til ráðstöfunar eftir að skattar og opinber gjöld hafa verið greidd.

Matsverð fasteigna: Verð fasteigna skv. skattframtali á liðnu ári.

Alvarlegt vanskil: Þegar skuldari hefur verið á vanskilaskrá í 40 daga eða lengur er hann skilgreindur í alvarlegum vanskilum skv. skilgreiningu hjá CreditInfo. Í vanskilaskránni eru m.a. upplýsingar um innheimtuaðgerðir sem eiga sér stað eða eru yfirvofandi og komið hafa til kasta sýslumannsembætta eða héraðsdómstóla. Öll lán; fasteignalán og neyslulán hjá bönkum, Íbúðalánasjóði og fjármögnunarfyrirtækjum falla hér undir. Ekki var hægt að fá gögnin sundurliðuð eftir kyni.

Tafla 24. Fjöldi gjaldþrotáurskurða á búum einstaklinga eftir kyni

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Alls	478	298	367	389	275	195	115	153	201	112	139	185	291	369
Konur	72	81	115	96	55	35	26	35	38	13	18	24	55	98
Karlar	406	217	252	293	220	160	89	118	163	99	121	161	236	271

Heimild: Dómstólaráð

Gjaldþrot: Skuldari getur krafist að bú sitt verði tekið til gjaldþrotaskipta ef hann getur ekki staðið í fullum skilum við lánveitenda þegar kröfur þeirra falla í gjalddaga og ekki verður talið sennilegt að greiðsluörðugleikar hans muni líða hjá innan skamms tíma. Að sama skapi getur lánveitandi að uppfylltum skilyrðum krafist að bú skuldara verði tekið til gjaldþrotaskipta. Ekki var hægt að fá gögnin sundurliðuð eftir kyni.

Tafla 25. Mat 14-15 ára barna á fjárhag foreldra sinna

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
% sem telja að foreldrar séu oft/nær alltaf illa staddir fjárhagslega									
Alls	3,9			5,2	6,6		5,7		5,0
Strákar	3,4			3,6	5,0		4,2		3,4
Stelpur	4,4			6,7	8,2		7,1		6,5
% sem telja að foreldrar eigi oft/nær alltaf varla peninga fyrir nauðsynjavörum									
Alls	4,2			4,2	4,5		4,5		5,7
Strákar	4,0			4,1	3,9		3,9		5,4
Stelpur	4,4			4,3	5,1		5,1		6,1
% sem telja að foreldrar hafi oft/nær alltaf ekki efni á að greiða fyrir tómskundastarf þeirra									
Alls	3,4			3,9	3,8		3,6		3,8
Strákar	3,2			3,1	3,3		3,1		3,4
Stelpur	3,5			4,6	4,3		4,0		4,3

Heimild: Rannsóknir og greining

Mat barna á fjárhag foreldra: Upplýsingar um skynjun barna á fjárhagsstöðu foreldra eru sóttar til Rannsókna & greiningar sem framkvæmir reglulega rannsóknir undir nafninu Ungt fólk og er unnin fyrir menntamálaráðuneytið. Rannsóknir um Ungt fólk eru samanburðarhæfar rannsóknir milli ára þar sem sömu spurningar eru lagðar fyrir nemendur á ólíkum tímabilum. Gagnasöfnun fer fram í grunn- og framhaldsskólum um allt land meðal bekkjarárganga sem verið er að rannsaka á hverjum tíma. Niðurstöður sem hér eru birtar byggjast á svörum grunnskólanema á aldrinum 14 ára og 15 ára. Könnunin var lögð fyrir nemendurna í febrúar. Spurt er:

1. Hve vel á við: Foreldrar þínir eru illa staddir fjárhagslega?
2. Foreldrar þínir hafa varla næga peninga til að borga brýnustu nauðsynjar (t.d. mat, húsnæði, síma)?
3. Foreldrar þínir hafa ekki ráð á þeirri tómskundastarfsemi sem þú vilt helst stunda?

Tafla 26. Heimili sem fá fjárhagsaðstoð frá sveitarfélagi

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Heimili sem fá fjárhagsaðstoð frá sveitarfélögum									
Fjöldi heimila sem fá fjárhagsaðstoð	4.825	4.579	4.280	5.029	5.994	6.910	7.715	7.736	
% heimila sem fá fjárhagsaðstoð	4,3	4,0	3,6	4,1	4,8	5,5	6,3	6,2	
Heimili sem fá fjárhagsaðstoð, % af heimilum í landinu eftir fjölskyldugerð									
Einhleypir karlar	10,9	10,3	9,0	10,1	12,5	15,1	16,8	16,9	19,4
Einhleypar konur	5,5	5,7	4,6	5,2	5,7	7,0	8,3	8,2	8,9
Hjón sambúð án barna	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,7	0,9	1,1	1,2
Hjón/sambúð með börn	1,0	0,8	0,8	0,9	1,1	1,1	1,3	0,5	0,5
Einstæðir foreldrar	22,2	19,9	20,5	22,8	22,4	19,7	23,0	21,7	23,7
Heimili sem fengu fjárhagsaðstoð í 6 mánuði eða lengur á ári af öllum heimilum sem fengu fjárhagsaðstoð eftir fjölskyldugerð									
Einhleypur karlar	32,9	32,4	31,6	29,7	27,3	33,3	34,6	37,5	37,3
Einhleyp konur	29,6	30,5	29,2	25,5	25,7	29,8	31,8	33,4	34,2
Einstæðir foreldrar	29,2	28,4	27,1	29,0	27,4	26,1	35,1	34,1	31,9
Hjón/sambúð með börn	14,3	14,6	17,9	17,1	16,2	15,7	18,5	19,8	17,6
Hjón/sambúð án barna	14,9	14,2	27,3	25,0	18,4	24,0	22,3	17,0	21,5
Börn undir 18 ára á heimilum sem fá fjárhagsaðstoð	4,6	4,3	4,1	4,5	4,8	5	5,1	5,3	5,5

Heimild: Hagstofa Íslands

Um fjárhagsaðstoð sveitarfélaga:

Upplýsingarnar um félagslega aðstoð eru sóttar hjá Hagstofu Íslands sem safnar árlegum upplýsingum frá sveitarfélögum með 250 eða fleiri íbúa. Upplýsingar sem Hagstofa Íslands safnar eru úr ársreikningum sveitarfélaga og frá félagsmálayfirvöldum þeirra.

Lög um félagsþjónustu sveitarfélaga (nr. 40/1991) tóku gildi í mars 1991. Í 20. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga er vikið að skyldu sveitarfélaga til aðstoðar, ef þörf er á. Í 21 gr. er fjallað um að félagsmálanefnd meti þörf og ákveði fjárhagsaðstoð til einstaklinga í samræmi við reglur sem sveitarfélagið setur sér þar um.

Félagsmálaráðuneytið hefur sett leiðbeinandi reglur um upphæðir fjárhagsaðstoðar en það er á valdi hvers sveitarfélags að ákveða upphæð aðstoðar. Aðstoðin er óháð barnafjölda, þar sem reiknað er með að barnabætur, meðlög og barnalífeyrir mæti kostnaði vegna barna. Vaxtabætur og húsaleigubætur mæta mismunandi kostnaði vegna húsnæðis. Einnig er heimilt að veita einstaklingum og fjölskyldum aðstoð vegna sérstakra aðstæðna.

Tafla 27. Lífeyrisþegar

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Fjöldi lífeyrisþega TR								
Fjöldi ellilífeyrisþega	27.397	27.925	25.266	25.113	26.293	27.023	30.201	
Fjöldi örorkulífeyrisþega	13.616	14.103	14.507	14.714	15.197	15.526	16.146	
Fjöldi endurhæfingarlífeyrisþega	942	1.137	1.240	1.082	1.112	1.235	1.414	
Nýgengi lífeyrisþega								
Ellilífeyrir	1.801	1.829	1.934	1.728	1.714	2.018	2988	
Endurhæfingarlífeyrir	741	816	788	582	631	706	803	
Örorkulífeyrir	1.176	1.278	1.260	935	1.178	1.236	1286	
Karlar með örorkulífeyri eftir greiðendum lífeyris								
Tekjur frá TR eingöngu	47,5	53,3	54,1	54,6	55,4	54,7		
Tekjur frá TR og lífeyrissjóði	51,2	45,6	42,6	42,4	42,2	42,6		
Tekjur frá lífeyrissjóði eingöngu	1,3	1,1	3,3	3,0	2,4	2,7		
Konur með örorkulífeyri eftir greiðendum lífeyris								
Tekjur frá TR eingöngu	44,0	50,7	53,3	53,9	54,3	53,5		
Tekjur frá TR og lífeyrissjóði	55,2	48,4	44,8	44,7	44,3	45,1		
Tekjur frá lífeyrissjóði eingöngu	0,8	0,9	1,9	1,5	1,3	1,5		
Einstaklingar með 75% örorkumat, % af mannfjölda á sama aldri								
16-66 ára	7,2	7,3	7,6	7,6	7,7	7,9	7,9	
Karlar, 16-66 ára	5,6	5,7	6,0	6,0	6,2	6,3	6,3	
Yngri en 25 ára	2,0	2,1	2,2	2,1	2,1	2,2	2,3	
25-44 ára	3,7	3,8	4,0	4,0	4,1	4,1	4,2	
45 ára og eldri	9,6	9,9	10,3	10,2	10,4	10,6	10,6	
Konur, 16-66 ára	8,9	9,0	9,2	9,2	9,3	9,5	9,6	
Yngri en 25 ára	1,8	1,7	1,7	1,7	1,5	1,5	1,5	
25-44 ára	6,1	6,1	6,3	6,2	6,3	6,3	6,4	
45 ára og eldri	15,9	16,0	16,1	16,1	16,3	16,6	16,7	
Karlar með 75% örorkumat eftir ástæðu greiningu (% skipting)								
Stoðkerfissjúkdómar	17,5	17,5	17,8	17,8	17,5	17,9	18,3	18,0
Sjúkdómar í taugakerfi og skynfærum	10,5	10,3	10,1	10,2	10,4	10,3	10,2	10,4
Sjúkdómar í blóðrásarkerfi	8,7	8,6	8,3	7,9	7,8	7,4	7,2	6,7
Geðraskanir	42,0	41,9	41,6	41,9	42,0	42,1	42,2	42,8
Áverkar	9,0	9,3	9,3	9,3	9,5	9,6	9,8	10,0
Aðrar ástæður	12,3	12,4	12,8	12,8	12,7	12,6	12,4	12,3
Konur með 75% örorkumat eftir ástæðu greiningu (% skipting)								
Stoðkerfissjúkdómar	35,2	35,4	35,5	35,6	35,9	36,0	36,4	36,8
Sjúkdómar í taugakerfi og skynfærum	8,8	8,7	8,8	8,7	8,8	8,8	9,0	8,8
Sjúkdómar í blóðrásarkerfi	3,9	3,6	3,6	3,6	3,5	3,5	3,3	3,3
Geðraskanir	32,3	32,9	33,2	33,5	33,7	33,7	33,8	34,1
Áverkar	4,8	4,9	4,7	4,7	4,7	4,9	5,0	5,0
Aðrar ástæður	14,9	14,6	14,2	13,9	13,4	13,0	12,5	12,0
Ellilífeyrisþegar 67 ára og eldri og fjöldi þeirra sem eru með réttindi hjá TR í desember ár hvert								
Hlutfall af mannfjölda 67 ára og eldri	88,3	88,2	87,6	85,9	84,0	82,4	83,9	
Karlar 67 ára og eldri með ellilífeyri eftir greiðendum lífeyris								
Tekjur frá TR eingöngu	6,0	5,9	5,6	5,7	5,4	4,5		
Tekjur frá TR og lífeyrissjóði	85,1	84,6	70,0	72,4	71,8	70,7		
Tekjur frá lífeyrissjóði eingöngu	8,9	9,6	24,4	21,9	22,7	24,8		
Konur 67 ára og eldri með ellilífeyri eftir greiðendum lífeyris								
Tekjur frá TR eingöngu	9	8,6	7,9	7,7	7,4	6,4		
Tekjur frá TR og lífeyrissjóði	86,9	86,9	80,6	82,6	82,3	82		
Tekjur frá lífeyrissjóði eingöngu	4,1	4,5	11,5	9,7	10,2	11,6		

Heimild: Tryggingastofnun ríkisins og Hagstofa Íslands

Tafla 28. Börn (0-15 ára) með umönnunarmat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Börn 0–15 ára með umönnunarmat af mannfjölda á sama aldri														
Alls, umönnunarmat	3,3	3,3	3,1	3,1	3,0	3,0	3,0	3,1	3,1	3,1	2,9	2,9	2,8	2,8
Drengir	4,4	4,3	4,1	4,0	3,9	3,9	3,8	4,0	4,1	4,1	3,9	3,9	3,9	3,8
Stúlkur	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2	2,1	2,0	1,8	1,8	1,7	1,7
Drengir 0–15 ára með umönnunarmat eftir ástæðu (% skipting)														
Sjúkdómar í taugakerfi og skynfærum	8,4	8,6	8,7	9,5	10,2	10,1	10,1	10,3	10,3	9,5	8,6	8,6	8,5	8,8
Meðfædd skerðing og litningafrávik	6,6	5,8	6,3	6,5	6,9	7,3	7,4	8,1	7,5	7,0	5,7	5,2	6,1	6,4
Gedðraskanir	75,9	76,1	75,9	74,3	72,6	71,4	70,8	69,8	71,1	73,3	76,2	78,0	76,4	76,0
Aðrar ástæður	9,2	9,5	9,1	9,7	10,3	11,1	11,7	11,8	11,1	10,3	9,5	8,1	9,0	8,9
Stúlkur 0–15 ára með umönnunarmat eftir ástæðu (% skipting)														
Sjúkdómar í taugakerfi og skynfærum	15,5	15,3	16,1	16,6	17,1	17,7	18,1	16,6	15,8	18,0	16,9	16,8	15,7	16,0
Meðfædd skerðing og litningafrávik	11,2	11,1	11,9	11,5	11,1	10,2	9,8	10,2	10,6	10,5	10,5	10,8	10,9	12,5
Gedðraskanir	56,8	57,8	56,0	55,9	54,9	54,2	54,4	54,3	55,9	54,6	54,6	54,8	56,2	54,4
Aðrar ástæður	16,4	15,9	16,0	15,9	17,0	17,9	17,7	18,9	17,7	16,9	17,9	17,6	17,2	17,2

Heimild: Tryggingastofnun ríkisins

Örorkulífeyrir: Tryggingastofnun greiðir örorkulífeyri til einstaklinga sem ekki geta unnið fulla vinnu vegna skertrar starfsgetu. Rétt til örorkulífeyris eiga 75% öryrkjar á aldrinum 18 - 67 ára. Réttur til lífeyris er jafnframt háður búsetu. Til að hægt sé að greiða út örorkulífeyri verður að liggja fyrir örorkumat. Örorkulífeyrir getur verið tímabundinn, oftast í nokkur ár, um helmingur öryrkja er með varanlegt örorkumat.

Ellilífeyrir: Réttur til ellilífeyris myndast við 67 ára aldur. Sá sem náð hefur þeim aldri og hefur búið hér á landi í minnst þrjú ár á aldrinum 16-67 ára getur átt rétt á greiðslu ellilífeyris. Upphæð lífeyris fer eftir aðstæðum og tekjum hvers og eins. Ellilífeyrisþegi getur einnig átt rétt á tekjutryggingu sem er greidd út ef tekjur viðkomandi eru undir ákveðnum viðmiðunarmörkum. Þar að auki geta ellilífeyrisþegar átt rétt á uppbótum á ellilífeyri svo sem heimilisuppbót fyrir þá sem búa einir, uppbót vegna lyfjakaupa, umönnunar og vegna reksturs bifreiðar ef um líkamlega hreyfihömlun er að ræða. Þeir sem hafa ekki sótt um ellilífeyri, þ.e.a.s. fresta töku ellilífeyris, teljast ekki með í hópi ellilífeyrisþega sem fá greiðslur frá TR. Hefja má lífeyristöku við 65 ára aldur hjá lífeyrissjóðum á almennum markaði og skv. 95 ára reglu hjá lífeyrissjóðum opinberra starfsmanna.

Endurhæfingarlífeyrir: Einstaklingar á aldrinum 18-66 ára geta fengið endurhæfingarlífeyri í allt að 18 mánuði þegar ekki er ljóst hver starfshæfni verður til frambúðar í kjölfar sjúkdóma eða slysa. Áður en til mats á endurhæfingarlífeyri kemur þarf umsækjandi að hafa lokið áunnum rétti sínum til veikindalauna frá atvinnurekanda, sjúkradagpeningum frá sjúkrasjóði stéttarfélag og eiga ekki rétt á atvinnuleysisbótum. Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi er hægt að lengja greiðslutímabilið um aðra 18 mánuði. Meginskilyrði fyrir veitingu endurhæfingarlífeyris er að umsækjandi taki þátt í endurhæfingu með starfshæfni að markmiði. Tryggingastofnun metur hvort endurhæfingaráætlun telst fullnægjandi og hefur eftirlit með að henni sé framfylgt og önnur skilyrði uppfyllt. Athygli er vakin á að endurhæfingaráætlun skal vera unnin af lækni/medferðaraðila eða ráðgjafa í samvinnu við umsækjanda. Eftirfylgni, stuðningur og eftirlit með framgangi endurhæfingar getur verið í höndum lækni/medferðaraðila eða ráðgjafa sem jafnframt heldur utan um endurhæfinguna.

Umönnunarmat: Umönnunargreiðslur er fjárhagsleg aðstoð til foreldra sem eiga börn með fötlun eða börn sem glíma við alvarleg veikindi. Þetta eru ákveðnar mánaðarlegar skattlausar greiðslur til foreldra og eru hugsaðar sem fjárhagsleg aðstoð vegna tilfinnanlegs útlags kostnaðar foreldra sem kemur til vegna meðferðar barna. Þetta getur verið kostnaður vegna þjálfunar, meðferðar, heilbrigðisþjónustu, greiðslur til sérfræðinga/félagsráðgjafa og fleira slíkt. Umönnunargreiðslur geta verið til 18 ára aldurs en í undantekningartilvikum til 20 ára aldurs..

Nýgengi: Fjöldi sem ekki hefur fengið bæt看 áður í þeim bótaflokki sem um ræðir. Aukningin á nýgengi árið 2003 stafar meðal annars af því að þeir sem hafa tekjur umfram tekjuviðmið og fá því ekki greiddar bæt看, teljast með á árinu.

Tafla 29. Útgjöld til félagsverndar

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Útgjöld ríkisins til félagsverndar eftir verkefnasviðum af vegri landsframleiðslu											
Alls				8,10	8,13	8,55	10,71	10,64	11,10	10,57	10,09
Slys og veikindi				0,06	0,05	0,06	0,06	0,05	0,05	0,05	0,06
Örorka og fötlun				2,08	2,08	2,27	2,59	2,60	2,81	2,82	2,86
Aldraðir				2,15	2,12	2,15	2,11	2,01	2,46	2,49	2,51
Eftirlifendur				0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Fjölskyldur og börn				2,44	2,46	2,43	2,64	2,61	2,31	2,26	2,39
Atvinnuleysi				0,25	0,23	0,35	1,62	1,56	1,46	1,24	0,90
Húsnæðisaðstoð				0,62	0,58	0,65	0,92	1,00	1,36	1,08	0,72
Önnur félagsaðstoð				0,16	0,26	0,30	0,37	0,41	0,42	0,42	0,42
Önnur útgjöld				0,32	0,34	0,33	0,38	0,38	0,21	0,20	0,21
Útgjöld til fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga með fleiri en 250 íbúa											
Á verðlagi ársins 2010 í m.kr.	2798	2701,1	2409	2135,6	2031,5	2261	2740	3394,3	4019,8	4222	4552,5
Breyting milli ára á föstu verðlagi %	11,5	-3,5	-10,8	-11,3	-4,9	11,3	21,2	23,9	18,4	5	1,1

Heimild: Hagstofa Íslands

Upplýsingar um opinber útgjöld og útgjöld sveitarfélaga eru sóttar til Hagstofu Íslands. Útgjöldin eru flokkuð eftir málaflokkum með það í huga að sýna þátt hins opinbera á mismunandi málsviðum þess. Hér eru sýndar tölur um útgjöld til menntamála, atvinnuleysis, félagsaðstoðar, örorku/fötlun og öldrunar. Sömuleiðis hefur hlutfall útgjalda af landsframleiðslu verið reiknað til þess að fá mat á opinberum umsvifum í samhengi við umsvif í efnahagslífinu hvað varða ofangreinda þætti.

Útgjöldin sýna verðlag hvers árs en að auki hefur talnaefni verið sett fram með ýmsum hætti til að gefa gleggri vísbendingar um raunþróun. Þannig hafa bæði verðvísitölur samneyslunnar og verðvísitala neyslu-verðs verið notaðar á útgjaldaliði til að nálgast raunbreytingar. Sömuleiðis hefur hlutfall útgjalda af landsframleiðslu verið reiknað til þess að fá mat á opinberum umsvifum í samhengi við umsvif í efnahagslífinu í heild.

Kafli 4. Heilsa

Tafla 30. Mat fólks á eigin heilsu

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hlutfall sem telur heilsa sína góða/mjög góða										
Karlar	82,0	82,3	82,3	82,6	82,4	81,8	79,5	79,4	79,0	79,5
Karlar, 65+	54,5	53,5	57,5	60,4	55,9	58,0	52,8	58,4	57,7	58,9
Konur	75,1	76,7	79,6	75,8	78,8	78,7	76,2	76,1	74,8	74,1
Konur, 65+	44,0	41,9	51,3	47,2	49,7	51,4	47,9	46,6	51,1	50,2
Lægsti fimmtungur	68,5	71,6	72,5	69,4	71,6	75,7	73,9	73,6	72,4	72,9
Lægsti fimmtungur, 65+	39,6	38,6	44,2	43,4	45,6	44,5	37,1	44,1	41,8	50,3
Hæsti fimmtungur	85,8	88,2	88,2	85,6	88,0	84,3	80,8	84,7	85,4	82,0
Hæsti fimmtungur, 65+	68,7	77,4	79,4	77,9	76,3	70,6	66,4	77,9	74,4	65,4
Hlutfall sem telur að heilsan takmarki/takmarki mjög daglegt líf										
Karlar	16,7	16,4	15,2	9,4	11,0	13,3	13,6	14,4	13,7	12,1
Karlar, 65+	33,7	30,5	25,6	14,6	23,6	29,9	26,9	23,6	24,8	20,3
Konur	25,4	22,8	22,1	15,2	16,1	17,4	19,4	19,8	20,2	21,4
Konur, 65+	42,7	41,3	39,0	22,6	32,6	34,7	32,8	35,2	33,3	28,7
Lægsti fimmtungur	26,5	24,5	26,1	15,0	21,3	20,7	18,9	18,0	18,9	21,5
Lægsti fimmtungur, 65+	43,5	38,3	36,1	21,9	30,6	38,1	35,0	27,9	33,7	28,0
Hæsti fimmtungur	16,0	12,6	13,0	9,4	10,9	13,3	12,9	13,1	11,2	12,6
Hæsti fimmtungur, 65+	31,5	17,8	21,5	17,4	19,1	27,7	17,7	14,0	14,1	18,2
Hlutfall sem býr við langvarandi veikindi										
Karlar	22,5	22,4	21,8	15,3	23,7	25,7	26,3	26,7	25,5	25,4
Karlar, 65+	38,3	37,3	35,2	23,0	43,0	51,4	46,3	43,9	47,7	43,9
Konur	30,8	28,0	27,1	21,1	28,3	29,4	31,2	33,2	32,0	33,1
Konur, 65+	50,3	49,1	47,1	28,7	47,4	49,8	51,7	57,9	50,5	50,1
Lægsti fimmtungur	31,4	28,7	32,2	22,1	32,9	31,9	30,9	30,5	30,3	30,7
Lægsti fimmtungur, 65+	47,5	44,7	45,8	30,3	43,2	50,5	55,9	50,0	54,3	46,4
Hæsti fimmtungur	22,2	17,8	18,4	15,6	22,6	25,9	27,0	26,8	25,5	25,0
Hæsti fimmtungur, 65+	33,4	20,3	25,0	21,9	41,2	51,0	39,7	40,3	42,0	38,2

Heimild: Hagstofa Íslands

Upplýsingar um mat fólks á eigin heilsu eru sóttar úr lífsskjarakönnun Hagstofu Íslands. Könnunin er hluti af samræmdri lífsskjararannsókn Evrópusambandsins og hefur hún verið framkvæmd árlega hér á landi frá árinu 2004.

Áhrif heilsufars á daglegt líf: Í könnuninni er spurt: Almennt séð finnst þér þú vera við mjög góða, góða, sæmilega, slæma eða mjög slæma heilsu? Hér er tekið mið af svörum þeirra sem eru með góða eða mjög góða heilsu eftir kyni og tekjuhópum (lægsta/hæsta fimmtungi).

Færni í daglegu lífi: Í könnuninni er spurt: Í sex mánuði samfleytt eða lengur, hefur heilsufar þitt hamlað eða takmarkað þig á einhvern hátt í einhverju sem reikna má með að flest fólk geti gert? Myndir þú segja að þessar takmarkanir væru alvarlegar? Svörin eru skoðuð annars vegar eftir kyni og því hvort fólk telst til tekjuhóps í lægsta eða hæsta fimmtungi.

Langvarandi veikindi: Langvarandi veikindi á við þegar veikindi eða vandamál sem hafa varað eða reiknað er með að muni vara í 6 mánuði eða lengur. Svörin eru skoðuð annars vegar eftir kyni og því hvort fólk telst til tekjuhóps í lægsta eða hæsta fimmtungi.

Tekjubílin sem hér um ræðir eru fimmtungabil. Dreifingu ráðstöfunartekna er skipt í fimm jafn stór bíl sem hvert um sig inniheldur 20% fólks.

Tafla 31. Lyfjanotkun 18 ára og eldri, skilgreindir dagsskammtar á 1000 íbúa

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hjarta- og æðasjúkdómalyf								
Alls	292,7	308,5	325	327,7	341,4	360,5	364,4	368,1
Karlar	299,7	316,8	338,3	342,5	359	381,1	388,8	396,4
Konur	285,6	299,9	311,2	312,5	323,5	339,6	339,8	339,5
Tauga- og geðlyf								
Alls	232,4	242,8	252,5	258,5	275,9	284,9	288,9	297,5
Karlar	183,5	189,8	197,8	206	219,2	226,2	231,2	237,8
Konur	282,1	297,7	309,4	312,7	333,4	344,2	347,1	357,6
Svefnlyf og róandi lyf								
Alls	60,3	62,8	65,6	66,6	71,2	72	70,1	68,8
Karlar	43,2	44,5	46,9	48,5	52	52,9	51,5	50,7
Konur	77,7	81,8	85	85,2	90,7	91,4	88,8	87,1
Punglyndislyf								
Alls	87,1	88,2	90,5	92,7	97,6	103	106,1	112
Karlar	63,4	63,4	64,9	67,7	71,1	74,9	77,1	81
Konur	111,1	113,9	117,1	118,5	124,5	131,5	135,4	143,1
Methylphenidat (lyf við ADHD)								
Alls	9,1	10,5	11,1	12,9	14,6	15,2	17,4	19,5
Karlar	12,1	13,5	14	16,2	17,9	18,7	21,5	23,7
Konur	6,1	7,5	8,2	9,5	11,2	11,7	13,3	15,2

Heimild: Landlæknisembættið

Lyfjanotkun, skilgreindir dagsskammtar: Skilgreindir dagsskammtar (e. defined daily dose, DDD) er stöðluð mælieining sem gefin er út af WHO og byggist á Norrænni lyfjanotkun. DDD er meðalskammtur aðalábendingar lyfs og miðast við 70 kg einstakling. Það gefur því ekki raunsanna mynd þegar börn eru skoðuð. Þá tekur DDD ekki tillit til meðferðarhaldni þeirra er taka lyfin. Við flokkun lyfja er notað ATC flokkunarkerfi sem er 5 þrepa flokkunarkerfi þar sem lyf eru flokkuð eftir því í hvaða líffærakerfi þeim er aðallega ætlað að hafa áhrif.

Tafla 32. Börn og heilsa

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Burðarmálsaðauði af 1.000 fæddum börnum	4,5	3,3	4,1	2,6	3,9	3,2	2,9	1,1	2,6	1,6
Börn sem fæðast undir 2.500 gr., % af lifandi fæddum alls	3,4	3,7	3,9	3,9	3,8	4,0	3,5	3,2	4,2	3,6
Lyfjanotkun 5-14 ára										
DDD/1.000 íbúa/á dag										
Drengir, ADHD lyf			42,2	43,7	45,2	48,2	53,3	53,3	55,0	54,5
Stúlkur, ADHD lyf			13,9	14,8	13,7	15,0	15,7	15,4	16,4	17,4
Drengir, tauga- og geðlyf			63,6	65,9	70,9	74,8	82,9	85,9	93,0	93,0
Stúlkur, tauga- og geðlyf			27,2	28,3	28,4	29,8	31,6	34,2	39,2	42,4
Offita barna (%)										
Stelpur										
6 ára	5,5	5,3	4,8	3,4	4,9	4,5	3,6	4,7	4	
12 ára	3,7	4,4	4	3	3,8	4,8	5,2	4,5	5,1	
14 ára	2,7	4	4,6	4,1	4,4	4,3	3,9	4,9	5,2	
Strákar										
6 ára	3	3,8	3,3	3,6	3,6	3,9	2,8	2,8	3,2	
12 ára	4,1	5,5	5	5,1	5,3	7,3	4,8	4,2	4,5	
14 ára	5	4,8	6	6,1	6,7	6,8	6,7	7,6	6	
Ofþyngd barna (%)										
Stelpur										
6 ára	14,4	18	16,7	13,5	13,6	14,1	12,3	14,6	13,8	
12 ára	14,2	16,5	16,7	17,6	19,6	17,5	16,4	18	17,3	
14 ára	14,3	13,8	12,8	16,3	16,2	15,7	17,5	15,9	15,8	
Strákar										
6 ára	12,2	11,5	12,1	11,2	12,2	12,8	10,7	10,5	11	
12 ára	20,1	15,6	18,7	20	19,1	17	17,7	17,7	17,7	
14 ára	15	17	17,9	16,2	20	18,1	16	16,8	17,5	
Endurgreiðsla tannlæknakostnaðar 18 ára og yngri										
Fjöldi barna með endurgreiðslu	47.958	47.075	46.160	47.184	49.223	48.476	47.194	45.901	46.183	
Meðalupphæð endurgreiðslu barna á verðlagi árs 2013 (júlí)	19.215	18.148	16.536	16.286	15.214	13.364	12.433	11.674	12.428	

Heimild: Landlæknisembættið, Sjúkratryggingar ríkisins og Hagstofa Íslands

Burðarmálsaðauði: Samtala andvana fæddra og barna sem deyja innan viku frá fæðingu af 1.000 fæddum börnum.

Lifandi fædd börn undir 2.500 gr.: Hlutfall af lifandi fæddum börnum alls.

Börn sem fá ADHD lyf og tauga- og geðlyf: Dagskammtar á 1000 börn á skilgreindu aldursbili.

Ofþyngd og Offita barna: Börn sem teljast vera of þung á árunum 2004 til 2010, eftir kyni, 11, 13 og 15 ára skv. líkamsþyngdarstuðlinum BMI (Body Mass Index), reiknaður með hæð og þyngd fólks, kg/m². Mælingar á þyngd gera ekki greinarmun á vöðvamassa og fitumassa og ekki heldur greinarmun á mismunandi líkamsbyggingu. Ofþyngd er skilgreind sem BMI á bilinu 25-29,9 og offita er BMI upp á 30 eða hærra.

Endurgreiðslur vegna tannlæknaþjónustu við börn: Endurgreiðsla Sjúkratrygginga Íslands af kostnaðarluta sjúklings vegna tannlæknis.

Tafla 33. Lífsvenjur og heilsa

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Einstaklingar 15–79 ára sem reykja daglega														
Karlar	23,3	24,5	22,2	25,4	21,5	19,5	21,3	20,7	20,3	15,9	14,5	14,6	15	
Konur	22,5	22,8	21,1	19,6	18,9	19,5	17,4	18,2	15,3	15,7	14,1	14,2	12,7	
Alls	22,9	23,6	21,6	22,4	20,2	19,5	19,3	19,4	17,8	15,8	14,3	14,4	13,9	
Alkóhóllítrar / íbúa	3,8	4,0	4,0	4,2	4,4	4,6	4,8	4,8	4,7	4,7	4,3	4,2	4,2	4,2

Heimild: ÁTVR og Hagstofa Íslands

Reykningar: Einstaklingar 15-79 ára sem reykja daglega.**Áfengissala:** Heildaráfengissala frá vínbúðum ÁTVR. Leyfishafar annast innflutning og sölu áfengis til ÁTVR og annarra. Hér vantar áfengissölu leyfishafa til annarra en ÁTVR t.d. veitingahúsa.**Tafla 34. Einstaklingar sem neita séum um heilbrigðisþjónustu**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tannlæknir										
Alls	13,7	14,3	14,1	10,9	10,0	10,6	12,2	13,8	12,5	13,1
Eftir tekjubilum										
0-20%	17,1	15,9	17,1	16,5	15,7	17,1	20,1	21,6	16,7	19,2
20-40%	13,3	17,8	17,4	12,6	13,7	12,5	13,7	17,5	16,0	17,2
40-60%	15,2	14,2	16,8	11,6	9,2	10,1	12,8	12,7	13,6	13,3
60-80%	12,1	14,1	11,1	9,1	6,4	8,9	8,9	10,4	9,2	8,8
80-100%	10,7	9,5	8,0	4,9	4,9	4,6	5,5	6,6	7,2	6,8
Slepptu þjónustu vegna þess að hún er of dýr										
Alls	7,2	6,7	5,8	6,2	5,6	7,1	9,3	11,2	10,0	11,1
Eftir tekjubilum										
0-20%	10,0	10,1	9,5	10,5	9,6	12,4	15,5	19,2	14,6	17,7
20-40%	8,5	9,7	7,7	8,3	9,4	10,3	11,5	15,0	12,9	15,2
40-60%	8,5	6,3	6,7	6,2	4,2	5,8	10,1	10,2	10,8	11,2
60-80%	5,6	4,9	3,9	5,3	3,4	4,8	6,6	6,7	7,1	6,4
80-100%	3,5	2,5	1,4	0,8	1,4	2,3	3,1	4,8	4,5	4,8
Læknir eða sérfræðingur										
Alls	.	.	3,8	7,4	5,8	6,7	7,1	7,4	7,3	7,2
Eftir tekjubilum										
0-20%	.	.	4,0	11,0	9,2	10,8	10,6	11,2	10,7	12,0
20-40%	.	.	5,0	7,5	6,5	7,3	6,7	7,8	7,9	8,3
40-60%	.	.	4,3	5,8	5,8	6,3	5,3	7,4	8,3	6,7
60-80%	.	.	3,9	7,0	4,6	5,0	8,4	6,2	5,5	4,9
80-100%	.	.	1,9	5,7	2,8	4,2	4,5	4,5	4,2	4,1
Slepptu þjónustu vegna þess að hún er of dýr										
Alls	.	.	0,8	1,5	1,2	1,7	2,5	3,4	3,7	2,9
Eftir tekjubilum										
0-20%	.	.	1,2	3,0	2,4	3,6	4,9	6,8	6,6	6,0
20-40%	.	.	1,1	2,2	1,7	2,5	2,3	4,4	3,8	4,5
40-60%	.	.	0,9	1,1	0,4	1,1	2,3	2,5	4,3	2,2
60-80%	.	.	0,8	0,9	0,7	0,7	2,6	1,7	2,2	1,2
80-100%	.	.	0,0	0,2	0,5	0,5	0,7	1,5	1,7	0,6

Heimild: Hagstofa Íslands

Ástæður sem fólk nefndi fyrir því að það leitaði ekki til læknis eða tannlæknis þótt það hafi þurft á því að halda.

- 1: Hafði ekki efni á því (of dýrt)
- 2: Biðlisti
- 3: Hafði ekki tíma vegna vinnu eða persónulegra mála
- 4: Of langt ferðalag eða skortur á samgöngum
- 5: Ótti við tannlækna, lækna, spítala, læknismeðferð eða skoðun
- 6: Vildi bíða og sjá hvort vandamálið lagaðist af sjálfu sér
- 7: Vissi ekki um góðan lækni eða sérfræðing
- 8: Aðrar ástæður

Íslendingar meta heilsufar sitt almennt séð sem gott því Ísland var í sjötta sæti þegar Evrópuþjóðum var raðað eftir mati á eigin heilsufari. Á Íslandi meta karlar almennt séð heilsufar sitt betra en konur.

Tafla 35. Útgjöld til heilbrigðismála

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Heilbrigðisútgjöld af vergri landsframleiðslu												
Heilbrigðisútgjöld hins opinbera	8,06	8,21	7,74	7,45	7,29	7,15	7,22	7,46	7,07	6,97	6,99	7,11
Heilbrigðisútgjöld einkaaðila	1,78	1,84	1,79	1,71	1,61	1,52	1,52	1,64	1,74	1,68	1,69	1,69
Heilbrigðisútgjöld alls	9,84	10,05	9,53	9,16	8,90	8,67	8,74	9,10	8,81	8,65	8,68	8,80
Opinber heilbrigðisútgjöld: Ferilþjónusta sem % af vergri landsframleiðslu												
Almenn heilsugæsla	0,79	0,87	0,85	0,82	0,84	0,82	0,83	0,82	0,83	0,83	0,83	0,86
Sérfræðilæknar	0,36	0,36	0,34	0,33	0,31	0,30	0,34	0,38	0,36	0,36	0,37	0,36
Tannlæknar	0,12	0,13	0,12	0,11	0,10	0,09	0,09	0,09	0,08	0,08	0,08	0,10
Sjúkrahjálfun, iðjuþjálfun, talþjálfun og fleira	0,23	0,26	0,29	0,27	0,28	0,26	0,26	0,26	0,24	0,24	0,25	0,25
Opinber heilbrigðisþjónusta: Sjúkrahúsþjónusta sem % af VLF												
Almenn sjúkrahúsþjónusta	4,36	4,45	4,07	3,92	3,86	3,76	3,74	3,85	3,57	3,44	3,57	3,64
Sérhæfð sjúkrahúsþjónusta	0,07	0,08	0,09	0,08	0,07	0,07	0,09	0,12	0,10	0,11	0,10	0,09
Hjúkrunar- og endurhæfingarfólk	1,46	1,36	1,35	1,35	1,35	1,32	1,27	1,28	1,27	1,29	1,27	1,29

Heimild: Hagstofa Íslands

Upplýsingar um útgjöld til heilbrigðismála eru fengnar hjá Hagstofu Íslands. Heildarútgjöld til heilbrigðismála skiptast í opinber útgjöld og útgjöld einkaaðila (heimila). Heilbrigðisútgjöld eru sundurliðuð eftir meginþjónustuflokkum. eru útgjöldin reiknuð á verðlagi hvers árs en eru einnig reiknuð á föstu verðlagi þ.e. staðvirt með verðvísitölum. Þá eru heilbrigðisútgjöld reiknuð á mann og einnig sem hlutfall af vergri landsframleiðslu.

Kafli 5. Samheldni

Tafla 36. Ánægja og væntingar

	Haust 2010	Haust 2011	Haust 2012	Haust 2013
Svarendur sem segjast vera mjög ánægðir/frekar ánægðir með lífið þessa dagana				
Allir	99,0	96,0	98,4	98,0
Karlar	99,2	96,4	98,8	97,0
Konur	98,7	95,9	98,0	99,0
Væntingar til efnahagslífsins				
Karlar				
Betra	39,0	34,7	42,5	26,4
Óbreytt	42,6	51,8	46,8	52,8
Verra	18,5	12,0	9,5	20,9
Konur				
Betra	35,0	31,0	45,6	28,4
Óbreytt	41,5	52,8	42,7	54,4
Verra	23,6	14,1	8,5	17,2
Væntingar til atvinnulífsins				
Karlar				
Betra	38,0	36,5	42,9	33,9
Óbreytt	44,8	50,8	49,6	56,7
Verra	17,2	11,1	7,5	9,3
Konur				
Betra	41,7	32,5	46,8	37,7
Óbreytt	41,7	54,6	46,4	54,5
Verra	16,5	10,8	6,4	7,8
Væntingar til eigin atvinnustöðu				
Karlar				
Betra	23,2	21,8	22,2	21,9
Óbreytt	71,1	71,8	71,0	75,1
Verra	5,7	2,0	2,8	2,9
Konur				
Betra	15,5	21,7	24,3	21,7
Óbreytt	79,9	68,7	68,5	76,8
Verra	4,6	3,2	2,0	1,5
Væntingar til fjárhagsstöðu heimilisins				
Karlar				
Betra	26,3	24,7	32,4	29,6
Óbreytt	68,8	65,3	60,5	64,2
Verra	6,9	9,2	6,3	6,2
Konur				
Betra	21,4	24,2	32,0	29,8
Óbreytt	65,8	64,5	59,2	64,7
Verra	12,8	10,1	8,0	5,6

Heimild: Eurobarometer

Tafla 37. Traust til stjórn mála

	Haust 2010	Haust 2011	Haust 2012	Haust 2013
Svarendur sem segjast treysta ríkisstjórninni				
Alls	28,7	26,1	30,7	29,7
Karlar	31,2	23,9	30,8	30,9
Konur	26,2	28,1	30,8	28,4
Svarendur sem segjast bera traust til sveitarstjórnar				
Alls		51,8	62,5	64,0
Karlar		51,8	61,3	61,9
Konur		51,8	63,9	66,1
Svarendur sem segjast bera traust til stjórn mála flokka				
Alls	12,3	13,4	15,4	20,5
Karlar	11,5	12,3	14,2	21,5
Konur	13,2	14,5	16,8	19,4

Heimild: Eurobarometer

Upplýsingar um ánægju, væntingar og traust fólks til samfélagsins eru sóttar af heimasíðu Eurobarometer sem annast kannanir fyrir framkvæmdastjórn Evrópusambandsins. Capacent Gallup á Íslandi annast gagnaöflun fyrir Ísland. Fjöldi svarenda í hverri könnun eru um 500 manns. Ánægja og væntingar fólks til efnahagslífsins, atvinnulífsins, atvinnustöðu og eigin fjárhags eru mælingar á því hvernig fólk metur ástandið í samfélaginu og hjá sjálfu sér eftir ár.

Tafla 38. Lífsvenjur barna

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Börn á aldrinum 14-15 ára sem segja tengsl þeirra við foreldra séu oft/nær alltaf utan skóla virka daga									
14-15 ára	32,8		36,8	36,6	49,6		46,3		50,0
Strákar	31,9		34,5	35,3	47,6		43,6		49,0
Stelpur	33,7		39,1	38,0	51,5		48,9		51,0
Börn á aldrinum 14-15 ára sem segjast eyða oft/nær alltaf tíma með foreldrum um helgar									
14-15 ára	36,8		44,2	43,3	55,8		57,8		63,0
Strákar	38,0		43,9	43,0	54,5		56,3		62,0
Stelpur	35,6		44,4	43,6	57,0		59,2		64,0
Börn á aldrinum 14-15 ára sem segjast stunda íþróttir fjórum sinnum í viku eða oftar									
14-15 ára	31,8		34,0	33,6	42,2		39,0		39,0
Strákar	36,2		38,6	39,1	45,6		42,8		44,0
Stelpur	27,3		29,4	28,2	38,9		35,3		35,0
Börn sem segjast reykja eina sígarettu á dag eða fleiri									
13 ára	3,0	2,0	1,0	1,0	2,0	1,2	1,0	0,6	0,6
Strákar	2,0	2,0	2,0	1,0	3,0	1,2	1,0	0,4	0,5
Stelpur	3,0	2,0	2,0	1,0	2,0	1,3	1,0	0,8	0,7
15 ára	12,0	10,0	11,0	10,0	7,0	5,0	3,4	3,1	2,1
Strákar	11,0	10,0	10,0	9,0	7,0	4,5	3,7	3,5	1,8
Stelpur	13,0	11,0	10,0	10,0	7,0	5,5	3,0	2,6	2,5
Börn sem segjast hafa orðið ölvuð síðustu 30 daga									
13 ára	5,0	3,0	3,0	2,0	3,0	1,3	1,5	1,0	1,3
Strákar	5,0	4,0	4,0	2,0	3,0	1,4	1,9	0,8	1,3
Stelpur	5,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,2	1,1	1,2	1,2
15 ára	26,0	20,0	18,0	19,0	14,0	9,1	7,3	5,2	5,2
Strákar	23,0	17,0	16,0	16,0	14,0	9	7,5	4,7	5,0
Stelpur	26,0	21,0	20,0	22,0	15,0	9,3	7,1	5,7	5,9
Börn sem segjast hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina									
13 ára	2,0	1,0	1,0	1,0	2,0	1,1	1,2	1,0	0,9
Strákar	3,0	2,0	2,0	1,0	3,0	1,4	1,8	0,9	1,1
Stelpur	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,7	0,6	1,0	0,8
15 ára	9,0	7,0	7,0	6,0	6,0	3,2	2,7	3,1	2,3
Strákar	10,0	8,0	8,0	8,0	6,0	3,3	3,2	3,3	2,6
Stelpur	8,0	6,0	6,0	5,0	4,0	3,1	2,3	2,9	2,1

Heimild: Rannsóknir og greining

Upplýsingar um samveru barna við foreldra, þátttöku þeirra í íþróttum og áhættuhegðun eru sóttar til Rannsókna & greiningar sem framkvæmir reglulega rannsóknir undir nafninu Ungt fólk og er unnin fyrir mennta- og menningar-málaráðuneytið.

Rannsóknir um Ungt fólk eru samanburðarhæfar rannsóknir milli ára þar sem sömu spurningarnar eru lagðar fyrir nemendur milli tímabila. Gagnasöfnun fer fram í grunn- og framhaldsskólum um allt land meðal bekkjar-árganga sem verið er að rannsaka á hverjum tíma. Niðurstöður sem hér eru birtar byggjast á svörum grunn-skólanema á aldrinum 14-15 ára. Könnunin var lögð fyrir nemendurna í febrúar.

Tafla 39. Öryggi, afbrot og löggæsla

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Skráð afbrot á hverja 10.000 íbúa								
Þjófnaður	115	101	138	160	155	132	129	127
Innbrot	79	74	87	110	90	60	43	34
Ofbeldisbrot	42	46	42	36	37	34	36	36
Kynferðisbrot	9	11	12	10	10	11	11	23
Svarendur sem segjast vera mjög/frekar öruggir í samfélaginu								
Örugg(ur) í eigin hverfi þegar myrkur er skolið á (Mjög/frekar):								
Karlar			91,5	91,6	92,4	90,5		90,6
Konur			86,1	85,4	87,4	85,9		85,8
% mjög/frekar örugg(ur) í miðborg Rvk. E. myrkur eða eftir miðnætti um helgar								
Karlar			32,4	32,6	35,6	34,9		36,9
Konur			47,2	48,7	49,5	48,8		50,2
			18,3	17,3	17,3	19,2		22,2
Svarendur sem segjast hafa orðið þolendur afbrots eftir tegund afbrots								
Innbrot eða þjófnaður								
Innbrot			9,1	9,2	10,6	9,9		6,4
Þjófnaður								12,5
Ofbeldisbrot			3,9	2,6	2,2	3,4		3,3
kynferðisbrot			0,8	0,3	0,1	0,5		1,2
Svarendur sem segjast hafa tilkynnt afbrot eftir tegund afbrots af þolendum afbrots								
Innbrot eða þjófnaður								
Karlar			59,6	72,3	69,1	59,5		
Konur			64,1	69,8	66,7	59,8		
			56,0	74,0	72,2	59,2		
Innbrot								
Karlar								48,4
Konur								40,8
								55,1
Þjófnaður								
Karlar								32,8
Konur								33,7
								31,5
Ofbeldisbrot								
Karlar			38,5	42,2	45,9	45,8		34,9
Konur			34,5	36,0	52,2	42,6		24,4
			42,4	66,7	35,7	52,0		51,9
Kynferðisbrot								
Karlar			38,9	28,6	0,0	18,2		4,2
Konur			40,0	0,0	0,0	0,0		
			28,6	66,7	0,0	28,6		4,8
Fjöldi lögreglumanna á 10.000 íbúa								
	27,0	26,5	25,8	26,2	22,9	22,4	23,7	21,1
Útgjöld til löggæslu, % VLF								
	0,83	0,75	0,71	0,97	0,67	1,03	0,75	0,69

Heimild: Ríkislögreglustjóri og Hagstofa Íslands

Tölur um afbrot eru sóttar til Ríkislögreglustjóra og sýna fjölda skráðra afbrota á landsvísu. Athygli er vakin á því að einn og sami einstaklingur getur verið skráður fyrir fleiri en einu brot. Ekki er mögulegt að kyngreina skráð afbrot þar sem um er að ræða talningu brota. Til að mynda geta tveir aðilar, karl og kona, verið kærð fyrir eitt og sama brotið. Þá er ekki alltaf vitað hver er ábyrgur fyrir brotinu.

Tölur um öryggi í samfélaginu eru sóttar til Ríkislögreglustjóra og lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu. Tölurnar byggjast á könnun um reynslu landsmanna af afbrotum. Kannanir voru lagðar fyrir landsmenn á árunum 2007 til 2008 hjá Ríkislögreglustjóra og birtar á árunum 2008 og 2009. Fyrir seinni árin er stuðst við könnun lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu sem lögð var fyrir íbúa á höfuðborgarsvæðinu á árinu 2009 þar sem ekki var framkvæmd könnun á vegum Ríkislögreglustjóra.